

Socijalni i ekonomski utjecaj volonterstva u Republici Hrvatskoj i svijetu

Hrenek, Patricia

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:582805>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Patricia Hrenek

SOCIJALNI I EKONOMSKI UTJECAJ VOLONTERSTVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ I SVIJETU

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Patricia Hrenek

**SOCIJALNI I EKONOMSKI UTJECAJ VOLONTERSTVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ I SVIJETU**

DIPLOMSKI RAD

Prof.dr.sc. Zdenko Babić

ZAGREB, 2023.

Socijalni i ekonomski utjecaj volonterstva u Republici Hrvatskoj i svijetu

Sažetak: Volonterstvo je jedno od najrazvijenijih i najpoticajnijih grana za čiji se utjecaj zna malo ili gotovo uopće ne zna. Raspon utjecaja volonterstva je iznimno širok i ostvaruje se kako za pojedinca tako i za organizacije i cijele zajednice. Iako se ono, kao aktivnost za koju se ne prima novčana naknada, ne može poistovjetiti sa ekonomijom i financijama, te ga mnogi ljudi ni ne svrstavaju u bitne činitelje za razvoj ekonomije, što potkrepljuje i činjenica nedostataka istraživanja na tu temu, njegov utjecaj je toliki da se može primijetiti i na razini Europe i cijelog svijeta, a aktivnosti koje pripadaju volonterstvu prema nekim statistikama mogu se ubrojiti u top 10 najvećih ekonomija svijeta.

Ključne riječi: volontiranje, volonterstvo, dobrotvorni rad, ekonomija, utjecaj, socijalni utjecaj, zarada

Social and economic impact of volunteering in the Republic of Croatia and in the world

Abstract: Volunterism is one of the most developed and the most encouraging branch for whose impact people knows very little or not at all. The range of impact of volunterism is extremely wide and achieves for the individual person as much as for the organization and community in general. Although it is hard to put it, as an activity for which individuals do not get paid, side by side and identify it with economy and finances, and as most people do not, which is supported by the fact of the lack of researches on this subject, but its impact is so wide that it can be noticed at European and even world level and the acitivities which belongs to volunterism can be, according to some statistics, included in top 10 economies in the world.

Key words: volunteering, volunterism, charity work, economy, impact, social impact, earnings

Izjava o izvornosti

Ja, Patricia Hrenek pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio/-la drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ime i prezime: Patricia Hrenek v.r.

Datum: 13.02.2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1 Problem i predmet istraživanja	2
1.2. Ciljevi istraživanja	3
1.3. Istraživačke hipoteze	4
1.4. Metodologija istraživanja	4
2. PRAVNI OKVIR VOLONTIRANJA	4
2.1 Pravni okvir volonterstva u Republici Hrvatskoj	8
3. TRENDVI I STATISTIKE VOLONTIRANJA	10
3.1 Volontiranje u Republici Hrvatskoj	10
3.2 Volontiranje u Europi i svijetu	17
4. SOCIJALNI UTJECAJ VOLONTERSTVA	23
5. EKONOMSKI UTJECAJ VOLONTERSTVA	36
5.1 Računanje ekonomske vrijednosti volonterskog rada na bazi cijele organizacije	43
5.2 Ekonomski utjecaj volontiranja u Hrvatskoj	48
6. ZAKLJUČAK	49
7. LITERATURA	51
SLIKE	55
TABLICE	56

1. UVOD

Volontiranje je definirano kao neplaćena i neprofitna aktivnost kojom pojedinci doprinose dobrobiti zajednice i cijelog društva. Također se navodi kako su to aktivnosti koje se javljaju u raznim oblicima te uključuju lokalne i općenarodne volonterske pothvate. (Begović, 2006.) To je dobrovoljno djelovanje različitih pojava oblika, a njegovi počeci sežu u 1920. godinu, a UNESCO 1948. godine osniva *Coordinating Committee of International Voluntary Service*, koji postaje krovna organizacija svih volonterskih udruga. Čitav niz udruga je od tada osnovan te je doneseno mnogo raznih preporuka i dokumenata vezanih uz poticanje i razvoj volonterskog rada. (Galović, 2011.)

Također postoje i druga objašnjenja pojma volontiranje pa se tako ono predstavlja i kao neprofitna djelatnost važna za neprofitne organizacije zbog njenog naglašavanja humane paradigme suvremenog društva, te kao aktivnosti koje se slobodno poduzimaju, neplaćene su i čini se na dobrobit drugih. Zajedničko svim definicijama i izvedenicama definicija pojma volontiranje je da ističu volonterstvo kao nesebičnu radnju poduzetu od strane pojedinca kako bi se pomoglo drugom pojedincu, a samim time i široj društvenoj zajednici. (Ibrahimović, 2013.) Volonterima je omogućeno da kroz rad u zajednici i za nju istovremeno razvijaju svoje vještine i uče nove vještine primjenjive u tržišnom sustavu. Iz svega toga se može zaključiti kako je volonterstvo dio svakodnevnog života. (Vidović, 2009.) Unatoč postojanju različitih definicija i dimenzija volonterstva u svijetu, za volonterski rad se može reći da je on neprofitno, neplaćeno i slobodno izabrano djelovanje u različitim pojava oblicima. (Ibrahimović, 2013.) Upravo volontiranje je jedan od najsnažnijih elemenata doprinosa razvoju i formiranju demokratskih promjena u današnjem društvu. Također je i osnova koja omogućuje građanima uključivanje u poticanje razvoja zajednice i društva u cjelini. To poticanje razvoja odvija se putem različitih građanskih inicijativa, davanjem svog znanja, slobodnog vremena, iskustava, energije i entuzijazma. (Ćulum, 2008.) Volontiranje se, u svojoj osnovi temelji na pružanju znanja, osobnog vremena, vještina i truda, na dobrobit drugih bez primanja novčanih naknada.

Volonterstvo danas ima iznimno važnu društvenu ulogu. Ona je naglašena kroz niz akcija nastojeći potaknuti društvene promjene. No, iako sve nisu u javnosti jednako popraćene, sve se više ljudi danas informira o načinu kako djelovati kroz različite civilne udruge koje se zalažu za ciljeve bliske pojedincu. To je pristup koji kroz volonterstvo približava djelovanje neprofitnih organizacija pojedincima i čini ih transparentnima. Volontiranje je zapravo stil

života koji je usko vezan uz čovjekov vrijednosni sustav. Tumačenja volontiranja mogu se različito interpretirati i postoje u različitim varijantama, ali sva su tradicijski i kulturološki vezana uz društveni kontekst u kojem se država nalazi. Jedno od njih je i tradicionalno poimanje volontiranja koje se temeljilo na dobrovoljnim aktivnostima pomaganja obitelji ili zajednici u izvanrednim situacijama poput prirodnih katastrofa ili ratova. (Ćulum, 2008.) Govaart i suradnici (2001.; prema Ćulum, 2008.) su odredili uzajamnu podršku, davanje usluga i aktivno uključivanje u društvo kao tri forme suvremenog određenja razumijevanja pojma volonterstva.

1.1 Problem i predmet istraživanja

Neprofitni sektor obuhvaća pojedince i organizacije koji pomažu društvu da se razvije kao zajednica odgovornih pojedinaca koji su okrenuti osobnom napretku i napretku zajednice u cjelini. Neprofitne organizacije su sve organizacije koje za svrhu imaju ostvarivanje javnih interesa, a da im pritom ostvarivanje profita nije osnovna zamisao. (Pavičić i Previšić, 2003.) Zahtjev kojim se istodobno žele zadovoljiti interesi više dionika bitno je obilježje neprofitnih organizacija. Nagomilani problemi i potrebe brže se i kvalitetnije rješavaju prepoznavanjem potreba zajednice i spremnošću na aktivno djelovanje. (Glavinić, 2017.)

Sukladno činjenici da neprofitni sektor ne teži ostvarivanju profita nego zadovoljavanju javnog interesa i interesa pojedinaca i činjenici da je potrebno da izvrši svoju funkciju u društvu, volonterski rad ima veliku ulogu u neprofitnom sektor jer neprofitnim je organizacijama potreban angažman volontera. Oni su od iznimne važnosti za zajednicu, osobito u vrijeme političkih, ekonomskih i ekoloških kriza, a obzirom da se takve krize u današnje vrijeme pojavljuju sve češće, raste i važnost volontera kao i potreba za njima. Volontiranje se još u bližoj prošlosti smatralo razonodom za osobe koje posjeduju više novca, te si time mogu priuštiti da rade, a za taj rad ne primaju plaću. Međutim, sa razvojem civilnog društva volonterstvo postaje sve poželjnija i obuhvatnija aktivnost koja pomaže u širenju socijalnih mreža, stvaranju novih poznanstava, te time mobiliziranju novih volontera. Sve su to pokazatelji kakva je zaista uloga volonterstva u zajednici. (Žitnik i sur., 2007.)

Volonterski sektor ima ključnu ulogu u društvenom životu. Volonterske aktivnosti okupljaju ljude koji u suprotnom ne bi bili u kontaktu jedni s drugima. Društveno tkivo može se ojačati samo praksama koje premošćuju socioekonomske podjele. Volonterstvo potiče vrijednosti koje leže u društvenom kapitalu, kombinirajući organizacijski život zajednice, sudjelovanje u dobrovoljnim udrugama, angažman u javnim poslovima te neformalnu društvenost i socijalno povjerenje. (Wu, 2011.) Isto tako, volontiranje se može promatrati kao oblik građanskog

angažmana kroz koji pojedinci mogu značajno doprinijeti vlastitim vizijama društvenog blagostanja stoga ono može imati i snažan ekonomski utjecaj na pojedinca, ali i društvo u cjelini. (Brown, 1999.) Volonterstvo je pojam koji dobiva sve više na važnosti kako u zajednici, tako i u svakodnevnom životu pojedinaca. Ono čak utječe i na mogućnosti i povećanja šansi za uključivanje u tržište rada. Ono je važan čimbenik koji je već uvelike prepoznat u mnogim europskim, ali i svjetskim zemljama, međutim Hrvatska je država koja još kaska u razvoju svijesti o važnosti volonterskog rada za zajednicu i ljude osobno. Teško je govoriti o tome je li volonterstvo u Hrvatskoj prepoznato kao društvena ili pogotovo kao ekonomska vrijednost i je li zamijećen utjecaj volonterskog rada na pojedinca i zajednicu. Toj neupoznatosti svakako pridonosi nedostatak istraživanja, odnosno empirijskih i sustavnih podataka i pokazatelja razvoja i percepcije volonterstva u Hrvatskoj. Taj nedostatak je u Hrvatskoj uočljiv, kako na nacionalnoj tako i na lokalnoj razini. Volonterstvo u Hrvatskoj ima dugu tradiciju, te može biti povezano s konceptom solidarnosti, međutim ono je u prošlosti bilo primjenjivano na drugačije načine u odnosu na definiranje volonterskog rada danas. Brojne političke i društvene nesuglasice u regiji, koje su za sobom ostavila niz nestabilnosti u djelovanju lokalnog stanovništva posljedično su djelovale na visoku razinu ovisnosti stanovništva o mnogim oblicima pomoći kroz humanitarne i volonterske aktivnosti. (Glavinić, 2017.)

Vlade u mnogim zemljama danas pokušavaju na različite načine potaknuti volonterstvo istražujući mogućnosti za pružanje potpore i razvoja volonterstva. Tako rade na osnivanju nacionalnih odbora, uvode medijske kampanje, nacionalne i internetske stranice i baze podataka, osnivaju se nacionalni volonterski centri i razvijaju se posebni pravni izvori za reguliranje volonterstva, sve u svrhu kako bi se razvilo volonterstvo. U današnje vrijeme poticanje na volontiranje ima višestruku važnost. Ono predstavlja izvor društvene energije za pomoć skupinama u potrebi, ali je isto tako i iskustveni način odgoja mladih za aktivnu građansku ulogu u razvoju demokratskog i socijalnog društva, te uvelike utječe i na ekonomiju određene države. (Forčić, 2007.)

Upravo o tom utjecaju volonterstva, kako socijalnom tako i ekonomsko, na pojedinca, organizacije i zajednicu će se govoriti i u ovom radu.

1.2. Ciljevi istraživanja

Ovo istraživanje ima teorijske ciljeve utvrditi:

- Razvoj trendova volontiranja kroz godine

- Dosadašnje spoznaje o utjecaju koje volonterstvo ima na pojedinca, organizacije i zajednicu
- Utvrditi stvarni ekonomski utjecaj volonterstva na ekonomije pojedinačnih država i Europe u cjelini

1.3. Istraživačke hipoteze

Nakon izloženog problema i predmeta istraživanja te postavljenih ciljeva istraživanja formirane su sljedeće hipoteze:

H1: Volonterski rad je sve prisutniji u Republici Hrvatskoj i svijetu i njegova važnost raste.

H1.1: Broj aktivnih volontera u ukupnom stanovništvu država Europe je u porastu.

H1.2: Utjecaj volonterstva na pojedince se pozitivno povećava.

H1.3: Nefitne organizacije u Hrvatskoj promiču važnost volonterstva.

H1.4: Volonterstvo ima direktan utjecaj na ekonomije pojedinih država.

1.4. Metodologija istraživanja

Ovaj diplomski rad ima karakter teorijskog istraživanja. U cilju provedbe istraživanja i pisanja rada koristit će se sekundarni podaci iz postojećih izvora literature i već provedenih istraživanja koja se poklapaju sa temom ovog rada kako bi se dobio detaljan pregled i potvrdile ili osporile gore navedene hipoteze.

2. PRAVNI

OKVIR

VOLONTIRANJA

Institucionalizacija volontiranja započinje ubrzo nakon I. svjetskog rata kroz niz akcija za pružanje pomoći stradalima u ratu. Točka početka razvoja volonterstva bilo je organiziranje prve međunarodne grupe volontera koju su organizirali pacifisti Pierre Ceresole i Hubert Parris 1920. godine u Francuskoj. Grupa je organizirana za namjenu obnavljanja sela Esne blizu Verduna koje je bilo razrušeno u I. svjetskom ratu. Ceresoleova glavna misija je tada bila izgraditi mir kroz zajednički rad, čime bi se uspostavili kvalitetni odnosi u zajednici i na taj način mogli spriječiti eventualni konflikti i problemi u budućnosti. Vodeći se tom idejom,

nastale su tri glavne volonterske organizacije u svijetu koje postoje i danas, a one su „*Union of International Associations*“ koja je osnovana 1907. godine, a njen začetnik je Henri La Fontaine. Sljedeća je „*Service Civil International*“ koja je osnovana 1920. godine, a začetnik te organizacije bio je Pierre Ceresole . I treća „*Youth Action for Piece*“ osnovana oko 1923. godine od strane Etienne Bacha. (Vidović, 2009.)

Volontiranje je do kraja 20.stoljeća u društvo uvelo revolucionarne promjene vezane uz principe funkcioniranja koji su postali osnova civilizacije. Ti principi su otvorenost za oba spola i razvoj borbe za njihovo izjednačavanje, važnost vlastitog izbora i izbjegavanje vojne discipline. Međunarodni kampovi organizirani su u Švicarskoj, Engleskoj, Lihtenštajnu, Švedskoj, Norveškoj, Nizozemskoj, Španjolskoj i Italiji do početka II. svjetskog rata. Nakon toga situacija je bila slična onoj nakon I. svjetskog rata – rekonstrukcija i obnova porušenih područja bile su glavne aktivnosti i okupacija. UNESCO je 1948.godine osnovao *Coordinating Committee of International Voluntary Service (CCIVS)*, krovnu organizaciju odnosno odbor svih volonterskih udruga čija je uloga širenje iskustava i informacija kao i zalaganje za bolje uvjete za volontere. Također, odbor je zaslužan za uspostavljanje volonterskih organizacija u Istočnoj Europi kao i na ostalim kontinentima. Po završetku II. svjetskog rata poraslo je nezadovoljstvo prema služenju vojnog roka, kao i broj pojedinaca koji mu se protive, te su odabrali „civilnu službu“, odnosno volonterski rad umjesto. To je uvelike utjecalo na ukidanje obveznog služenja vojnog roka u zemljama Zapadne Europe, a posljedično dovelo do pojave da vlade počinju uviđati važnost volonterskog rada i podupru ga posebnim programima i financiranjem. (Vidović, 2009.)

Obzirom na sve veću važnost i pojavnost volonterskog rada, vrlo je bitno bilo isti taj pojam i definirati. (Ibrahimović, 2013.) Tako je volontiranje definirano i Zakonom o volonterstvu: „Volontiranje se, u smisli ovoga Zakona, smatra dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili zajednice, a obavljaju ih osobe na način predviđen ovim Zakonom, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje...“ (Zakon o volonterstvu NN 58/07, 22/13, 84/21)

Kako se volonterstvo kroz godine dodatno razvijalo i postajalo dijelom svakodnevice, pridavala se sve veća važnost donošenju kako pravnih akata, tako i osnivanju raznih institucija i tijela koja će motriti i regulirati volontiranje. (Ćulum, 2008.)

Dugi niz godina volonterski rad i pojam volonterstva uključivao se i uklapao u zakonodavstva zemalja sa dugom tradicijom civilnog društva. Neke od tih zemalja su Velika Britanija i Nizozemska. Tako je 1998. godine između engleske Vlade i neprofitnog sektora potpisan sporazum koji je za cilj imao obvezivanje volonterskog sektora na pružanje usluga na razini učinkovitosti kako bi se jamčio kvalitetan rezultat za njihove korisnike. Nekoliko godina kasnije, točnije 2002.godine, objavljena je revizija engleskog zakona o volonterskim organizacijama. U tom dokumentu predlaže se modernizacija svrhe volontera koja se temelji na načelu javne koristi i donošenje novih zakonskih odredaba i akata kojima bi se povećala njihova učinkovitost. Engleska je vlada također osigurala proširenja volonterstva i primanje dodatnih financijskih sredstava iz privatnih donacija. (Galović, 2011.)

Mnoge zemlje primjer su učinkovitosti zakona iz područja volonterstva u praktičnoj primjeni. Tako pokazuju i podaci Volonterskog centra Amsterdam koji govore kako se trećina stanovnika u tom gradu uključuje u neku udrugu i bavi volonterskim radom. Bosna i Hercegovina specifična je zemlja obzirom na složeno državno uređenje i ovlasti donošenja zakona na tri razine zakonodavne vlasti. Oni nemaju donesen jedinstven zakon kojim bi se reguliralo ovo područje, a ni njihov pravni sustav ne sadrži definiciju pojma volontera u širem smislu. U Bosni i Hercegovini pojam volonterizam reguliran je odredbama članka 28. Zakona o radu, u kojem su propisani uvjeti i način obavljanja volonterskog rada kod poslodavca. Sukladno tom članku, volonter je definiran kao fizička osoba koja bez zasnivanja radnog odnosa radi kod poslodavca i stručno se osposobljava, kroz to radno iskustvo za samostalni rad kako bi dobila kvalifikacije koje su propisane zakonom ili pravilnikom o radu. (Galović, 2011.)

Činjenice da je volontersko društveni rad iznimno važan, svjesne su i svjetske organizacije poput UN-a jer je vidljivo njihovo oslanjanje na volontere prilikom rješavanja problema na svjetskoj razini. Sukladno toj važnosti volontera, 2000. godine na UN-ovom milenijском sastanku od strane svjetskih lidera definirani su „*Millennium Development Goals*“. To je osam ciljeva za borbu protiv bolesti, gladi, siromaštva, nepismenosti, uništavanja okoliša i diskriminacije žena. (Vidović, 2009.)

UN je 2001.godinu proglasio i Međunarodnom godinom volontera što je pružilo priliku da se diljem svijeta naglase postignuća volonterskog rada i volontera, kao i mogućnost za brojne prijedloge koji za cilj imaju pružanje sustavnije potpore razvoju volonterskog potencijala. (Ćulum, 2008.)

2001. godine, u govoru održanom na 54. godišnjoj konferenciji Odjela za informiranje javnosti i nevladinih organizacija, bivši je glavni tajnik UN-a, Kofi Annan istaknuo volontere kao okosnicu društva u mnogim zemljama. Istaknuto je i kako smatra da vlade ne bi trebale nevladine udruge smatrati suparnicima. Upravo suprotno, treba priznati vrijednost doprinosa tih udruga stvaranju boljeg društva kao i činjenicu da sama budućnost građanskog aktivizma uvelike ovisi o razvijanju volonterstva (Galović, 2011.)

Svjetski su se lideri nekoliko godina kasnije, točnije 2008. godine sastali kako bi se utvrdio napredak po pitanju volonterstva, te postavile nove obaveze za postizanje ciljeva do 2015. godine i složio detaljan plan za ostvarivanje akcije. Ti ciljevi služe kao okvir za vlade, cjelokupni sustav UN-a, organizacije civilnog društva, privatni sektor, znanost i medije. (Vidović, 2009.)

2011. godina bila je prekretnica kada su mnoge zemlje razvile snažnije i prikladnije zakonske okvire za volontiranje. Samim time kultura volontiranja postala je prihvaćenija i razumljivija. Program politike za volontiranje u Europi (PAVE - *Policy Agenda for Volunteering in Europe*) je bio referentna točka za mnoge od ovih razvoja. Na 10. godišnjicu Međunarodne godine volontera 2011. i objavljivanja PAVE-a, Centar za volontiranje u Europi (CEV - *Centre for European volunteering*) je pripremio Nacrt za europsko volontiranje 2030. U tom nacrtu predstavljen je i PAVE2 kao skup politika o volonterstvu i dane su preporuke za učinkovitiji okvir europske politike za podršku i promicanje volontera, volontiranja, organizatora volontiranja i njihovih partnera. Preporuke iz PAVE2 promiču i podržavaju volontiranje kao izraz europskih vrijednosti, te kao sredstvo koje omogućuje aktivno sudjelovanje građana i doprinosi društvenom i gospodarskom rastu. (Nacrt za europsko volontiranje 2030, 2021.)

Sažetak tijekom povijesti donesenih dokumenata, odluka i preporuka vezanih uz razvijanje i poticanje volonterskog rada mogao bi se prikazati na sljedeći način:

- I. 1983. : Europski Parlament usvaja „Rezoluciju o volontiranju“ – prepoznavanje opće korisnosti volonterskog rada
- II. 1985. : Generalna Skupština UN-a prihvaća „Rezoluciju 40/212“ kojom proglašava 05. prosinac „Međunarodnim danom volontera“.
- III. 1990. : počinje rad na volonterskim programima i poticanju mobilnosti volontera od strane Vijeća Europe i Europske Komisije
- IV. 1994. : Odbor Ministarstva Vijeća Europe donosi „Preporuku o promicanju volonterskog servisa“ - usvojena je 24. svibnja 1994.

- V. 1996. : Europska Komisija pokreće program „European Voluntary Service“ – podržavanje dugoročnog volontiranja mladih od 18 do 25 godina
- VI. 1997. : Generalna Skupština UN-a prihvaća „Rezoluciju 52/17“ - 2001. godinu proglašava „Međunarodnom godinom volontera“.
- VII. 2000. : Vijeće Europe donosi „Europsku Konvenciju o promociji međunarodnog dugoročnog volonterskog rada mladih“
- VIII. 2001. : Vijeće Europe donosi „Preporuku 1496: Unapređenje statusa i uloge volontera u društvu“.
- IX. 2001. : Međunarodni savez za volonterski rad donosi „Opću deklaraciju o volonterstvu“
- X. 2008. : Europska Komisija proglašava 2011. godinu „Međunarodnom godinom volontera“ (Vidović, 2009.)
- XI. 2011. : donesen Program politike za volontiranje u Europi (PAVE)

2.1 Pravni okvir volonterstva u Republici Hrvatskoj

Bivša država s naših prostora imala je jaku tradiciju radnih akcija ključnih za obnovu zemlje što je imalo utjecaj na razvoj volonterstva na području Republike Hrvatske kroz povijest. Glavna infrastruktura u to vrijeme je izgrađena upravo kroz spomenute radne akcije. Uz radne akcije, kao oblik volonterskog rada isticala su se i dobrovoljna vatrogasna društva zbog pomanjkanja odnosno spriječenosti angažmana države. Međutim, u postsocijalističkim društvima i tranzicijskim zemljama, poput hrvatskog, podizanje građanske aktivnosti u javnom životu i razvoj civilnog društva teži su za razviti nego u onim društvima koja nemaju socijalističko nasljeđe. Zbog te činjenica, u formiranju sadašnje zakonske regulacije volonterstva u Hrvatskoj uvelike su pomogla iskustva stranih zemalja koje su imale jednostavniji put razvoja volonterstva. (Galović, 2011.) U Hrvatskoj se, slično kao i u drugim državama, tradicija volontiranja razvijala preko tradicionalnih običaja uzajamne pomoći, dobrotvornih i humanitarnih društava, političke stranke i organizacije samih građana. (Vidović, 2009.)

Krajem prošlog stoljeća, odnosno početkom devedesetih godina, težište je bilo na izgradnji civilnog društva kao i na jačanju uloge pojedinaca u donošenju odluka. Kroz sve snažniju međunarodnu suradnju i informiranost građana jača uloga organizacija temeljenih na volonterskom radu te uloga civilnog društva. (Galović, 2011.) Humanitarne akcije za pomoć izbjeglicama, žrtvama rata i sličnim ranjivim skupinama bile su baza dobrovoljnog rad u to

vrijeme. Tada su nastale prve mirovne organizacije i inicijative bazirane na volonterskom radu. Od 1995. godine dolazi do širenja i rasta broja organizacija civilnog društva, a nakon 2000. godine te se organizacije razvijaju intenzivnije i slobodnije. Povećana je i informiranost građana, sve je snažnija međunarodna suradnja i sudjelovanje samih građana u volonterskim programima i projektima. Tako je 2005. godine osnovana radna grupa za izradu Nacrta prijedloga Zakona o volonterstvu (NN 58/2007) pod vodstvom Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. (Vidović, 2009.)

Jedan dokument ima posebnu važnost u Republici Hrvatskoj što se volonterstva tiče, a to je Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva. Usvojena je od strane Vlade Republike Hrvatske 12. srpnja 2006. g.. Posebnost tog dokumenta je što je u njegovoj izradi aktivno sudjelovalo preko 60 osoba iz organizacija civilnog društva, jedinica lokalne i područne samouprave, tijela državne uprave, akademske zajednice i poslovnog sektora. Doprinos konačnom sadržaju dokumenta kroz javne rasprave dalo je i preko tisuću građana.

Tijelom nadležnim za provedbu zakona proglašeno je Ministarstvo branitelja, obitelji i međugeneracijske solidarnosti. Ono je određeno da prati stanje u području volonterstva, prikuplja podatke o organizatorima volontiranja i broju volontera u Republici Hrvatskoj, predlaže poduzimanje odgovarajućih mjera i drugih poslova radi razvoja volonterstva. Nacionalni odbor za razvoj volonterstva osnovan je kao savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske, a njegov rad je javan i za cilj ima provođenje mjera i aktivnosti kako bi se promicala važnost i daljeg razvoja volonterstva. (Galović, 2011.) Hrvatski Sabor je 18. svibnja 2007. godine usvojio Zakon o volonterstvu. Na snagu je stupio u lipnju 2007. godine te predstavlja prvi normativni akt koji volonterstvu u Hrvatskoj i regiji prilazi na cjelovit i obuhvatan način. Ujedno predstavlja prvi takav zakon u zemlji i regiji. (Grad Zagreb, 2017.) Tim zakonom definiraju se odnosi među organizatorima volontiranja, volonterima i krajnjim korisnicima kako bi se osiguralo adekvatno društveno okruženje za razvoj volonterstva i prevenciju njegove zlorabe. Njime se također određuje raspodjela financijskih sredstva za rad Nacionalnog odbora za volonterstvo, te uređuje terminologija, načela i uvjeti volontiranja. (Ibrahimović, 2013.) Na temelju Zakona donesen je i Pravilnik o državnoj nagradi za volontiranje (NN 106/07), te Pravilnik o sadržaju izvješća o obavljenim uslugama ili aktivnostima organizatora volontiranja (NN 121/07). (Galović, 2011.) Nacionalni odbor za razvoj volonterstva donio je u svibnja 2008. godine Etički kodeks volontera. Njime se propisuju pravila ponašanja volontera, organizatora volontiranja i korisnika volontiranja sukladno načelima iz Zakona. (Grad Zagreb,

2017.)

3. TRENDOVI I STATISTIKE VOLONTIRANJA

3.1 Volontiranje u Republici Hrvatskoj

Već spomenuto proglašavanje 2001. godine Međunarodnom godinom volontera od strane UN-a i u Hrvatskoj je značajno za poticaj razvoja različitim organizacijama i institucijama na nacionalnom i regionalnom nivou. Tada su pokrenute brojne inicijative i aktivnosti usmjere na razvoj volonterstva u Hrvatskoj. (Ćulum, 2008.)

Kratka kronologija razvoja volonterskih organizacija u Hrvatskoj:

- 1996. – osnovana „Udruga MI-Split“ .
 - 1998. – osnovan „Volonterski centar Zagreb“ .
 - 1999. – osnovana „Udruga za razvoj civilnog društva SMART“ .
 - 2003. – donesen „Nacionalni program djelovanja za mlade“
 - 2005. – osnovan „Volonterski centar Osijek“ .
 - 2007. – na snagu je stupio „Zakon o volonterstvu (NN 58/2007)“ .
 - 2008. – osnovana „Hrvatska mreža volonterskih centara“ .
 - 2008. - Nacionalni odbor za razvoj volonterstva donosi „Etički kodeks volontera“.
- (Vidović, 2009.)

Republika Hrvatska nema službenih, sustavno prikupljenih podataka o razvoju volonterstva. Unatoč tome uloženi su brojni naponi od strane hrvatskih organizacija civilnog društva i pojedinih međunarodnih donatorskih organizacija ka razvoju i provedbi istraživačkih projekata na području volonterstva. Najviše se naglasak stavlja na istraživanje i praćenje učestalost volontiranja, vrste aktivnosti, te stavove javnosti prema volonterskom radu. Istraživanja koja su provedena ukazuju na činjenicu da volonterstvo primarno ostaje u interesnoj sferi organizacija civilnog društva. (Ćulum, 2008.)

“Istraživanje uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad”, prvo je obuhvatno istraživanje takve vrste provedeno 2001. godine povodom Međunarodne godine volontera od strane Udruge za razvoj civilnog društva SMART, na području Primorsko – goranske županije. Prema navedenom istraživanju, 43,7% ispitanika je tijekom 2000. godine sudjelovalo u jednom od oblika volonterskih aktivnosti na području Republike Hrvatske. Ti su rezultati vrlo slični situaciji u zemljama poput Velike Britanije, gdje je volontiranje izuzetno

razvijeno. Međutim, postoji jedna činjenica koja čini bitnu razliku. Najveći broj ispitanika, od onih koji su imali određeno iskustvo u volontiranju je sudjelovalo u nekoj od aktivnosti 1 do 2 puta u godini. Tu je vidljiva razlika u odnosu na Veliku Britaniju gdje volonter prosječno sudjeluje 5 do 7 sati tjedno u volonterskim aktivnostima. To je bio ključni nalaz istraživanja važnosti sustavnog pristupa razvoju i promociji volonterstva. 2006. godine također je provedeno istraživanje Udruge za razvoj civilnog društva SMART sa usporednim rezultatima koji pokazuju da je 45,4% ispitanika volontiralo u 2006.godini u okviru aktivnosti koje su provodile organizacije civilnog društva, dok je taj postotak u 2001.godini bio 43% gdje se može vidjeti blagi porast broja osoba uključenih u neke aktivnosti organizacija civilnog društva. Aktivnosti poput pripreme događanja u lokalnoj zajednici, školi, vrtiću te crkvi su aktivnosti u okviru kojih su ispitanici uglavnom sudjelovali. Veliki postotak broja uključenih volontera su osobe u dobnoj skupini od 30 do 60 godina. Zaključak ovog istraživanja je dobivanje značajnog podatka kako osobe starije životne dobi više sudjeluju u volonterskim aktivnostima u odnosu na mlađe generacije, ali i dalje se ističu dva temeljna problema, a to su učestalost volontiranja i slaba motivacija mlađih naraštaja. (Ćulum, 2008.)

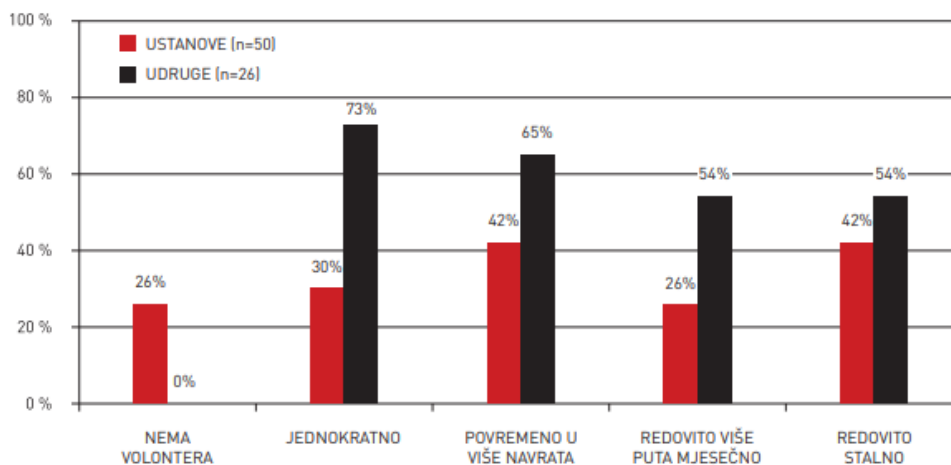
Također povodom Međunarodnog dana volontera, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva je 2005.godine provela istraživanje na temu volontiranja. Ono je provedeno putem telefonske ankete na uzorku od 1000 slučajno odabranih ispitanika s područja Hrvatske. Svi ispitanici bili su stariji od 15 godina, a rezultati istraživanja pokazali su kako više od 50% anketiranih ne razmišlja o volontiranju, manje od četvrtine razmišlja, ali nije pronašlo odgovarajuće volontiranje odnosno aktivnosti i nije se u njih uključilo, a samo 5% ispitanika stvarno volontira. (Ćulum, 2008.)

Još je jedno istraživanje provedeno iste godine i daje slične rezultate. Istraživanje „Udruge u očima javnosti“ potvrdilo je kako od 11% građana Republike Hrvatske koji su volontirali, najveći udio, njih 40% je volontirao jednokratno, 30% je volontiralo nekoliko puta mjesečno, dok samo 26% volontira redovito. Najčešće aktivnosti su bile organizacija ili provođenje akcija ili događaja, najčešće humanitarnog karaktera, davanje praktične pomoći i savjetovanja, vođenje neke grupe, besplatno pružanje profesionalne usluge te prikupljanje novaca. (Ćulum, 2008.)

Zahvaljujući aktivnostima Volonterskog centra Zagreb, Hrvatska je imala priliku biti uključena u „Volonterizam i javne institucije“, međunarodni regionalni istraživački projekt zajedno sa Bosnom i Hercegovinom, Crnom Gorom i Makedonijom kao dio *South East European Youth Network-a*. Ovim je istraživanjem dokazano postojanje generalno pozitivne percepcije

volonterstva kao i otvorenost institucija za volontere. No, pokazano je, isto tako, da su institucije nedovoljno informirane o osnovnim pojmovima volonterstva i aktivnostima koje ono može uključivati, percipiraju volonterstva kao besplatan rad, pripravnički staž ili civilno služenje vojnog roka. Još jedna zamijećena činjenica je da institucije nisu upoznate ni s mogućnošću prikupljanja i pronalaženja volontera kroz postojeću strukturu u okviru neprofitnog sektora. (Ćulum, 2008.)

Rezultati istraživanja „Udruge u očima javnosti“ daje informacije o intenzitetu volontiranja građana Republike Hrvatske. Dobiveni rezultati pokazuju da od 11% građana koji su volontirali, najveći udio je volontirao jednokratno, 30% je volontiralo više puta mjesečno, a 26% redovito. Najčešće su organizirali ili provodili neku akciju ili događaj, davali praktičnu pomoć, savjetovali, informirali, vodili grupu, sudjelovali u odlučivanju, besplatno pružali profesionalne usluge ili prikupljali financijska sredstva za neki cilj. (Škrabalo, 2006.; prema Jurić i sur. 2008.)

Slika 1. Vrste volontiranja građana Republike Hrvatske prema intenzitetu i trajanju u 2005.godini

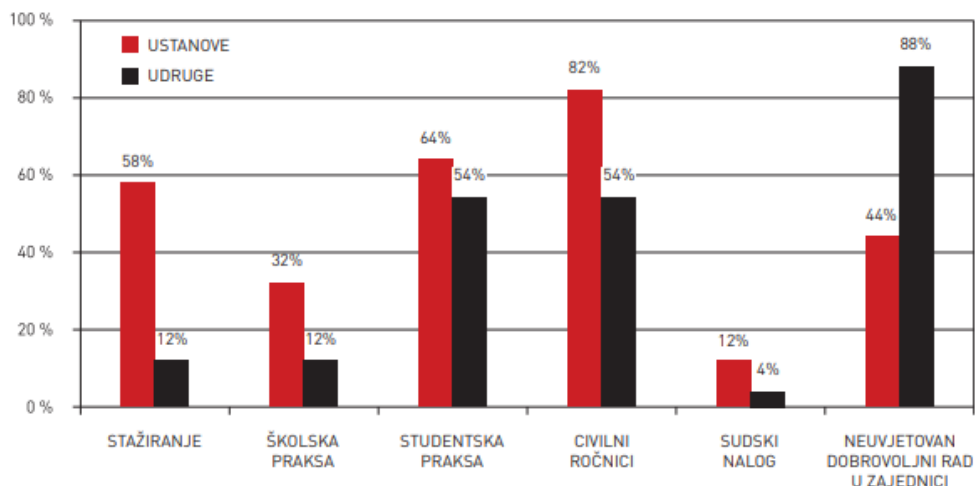
Izvor: Jurić, D., Tomanjik, J., MAP Savjetovanja d.o.o. (2008): *Temelji zagrebačkog volonterskog servisa*. Volonterski centar Zagreb, Zagreb

Tijekom svibnja i lipnja 2006.godine, profesori Zrinšćak i Lakoš sa Studijskog centra za socijalni rad Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu proveli su istraživanje pod nazivom „Volontiranje studenata zagrebačkog sveučilišta“ i uključili su 600 studenata. Dobiveni rezultati pokazali su da je među ispitanicima 44% studenata volontiralo, od čega 7% tjedno, 3% mjesečno, a 34% povremeno. Volonterstvo je najraširenije među studentima društvenih i

humanističkih znanosti sa preko 50% onih koji su u njega uključeni, slijede ih prirodne znanosti sa 45%, te tehničke znanosti sa zastupljenošću volontera od 32%. (Ćulum, 2008.)

Kako bi usporedili razvoj volonterstva u različitim regijama Republike Hrvatske, članovi Akademije za edukacijski razvoj (AED) su potaknuli provođenje istraživanja o volonterstvu na nacionalnoj razini. U tom istraživanju koristili su se postojećim iskustvima i metodologijom Udruge za razvoj civilnog društva SMART. Istraživanje je provedeno 2006.godine u trima županijama, Primorsko-goranskoj, Osječko-Baranjskoj i Splitsko-dalmatinskoj, te u Gradu Zagrebu na uzorku od 2000 ispitanika. Istraživanje je pokazalo kako je između 45 i 50% ispitanika sudjelovalo u nekoj vrsti volonterskih aktivnosti, ali podaci nisu vjerodostojni jer od 5% do 50% prvenstveno proizlaze iz korištenja različitih definicija i neusporedivih istraživačkih metoda zbog čega valja uvjetno uzeti u obzir mogućnost usporedbe navedenih rezultata. (Ćulum, 2008.)

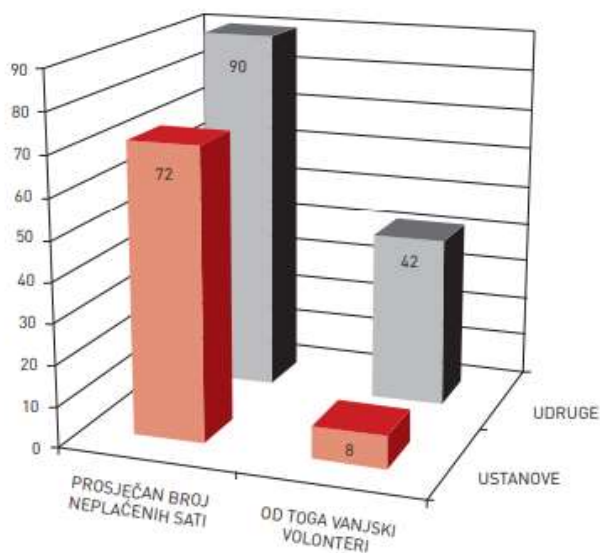
Stanje u 2006.godini bilo je bitno drugačije u Hrvatskoj obzirom da se u volonterski rad ubrajalo i služenje obveznog vojnog roka. Sukladno tome, a obzirom na dominantan oblik neplaćenog rada, vidljiva je razlika između ustanova u kojima prednjače ročnici i praktikanti, te udruga u kojima dominira rad „pravih volontera“. Visok udio neplaćenog rada ročnika u odnosu na druge oblike neplaćenog rada u ustanovama i udrugama nameće zaključak kako je ukidanje obaveznog vojnog roka 2008. godine imalo značajan utjecaj na njihovo funkcioniranje. Međutim, deficit neplaćenog rada u ustanovama, koji nastaje s ukidanjem vojnog roka, mogao se lako predvidjeti obzirom da je čak 70% ustanova i 54% udruga u provedenom istraživanju imalo 1 - 5 ročnika u 2006. godini. Treći oblik neplaćenog rada koji je iste te godine bio najdominantniji je studentska praksa koja je, uz stažiranje, najzastupljeniji oblik neplaćenog rada „pravog volontiranja“. (Jurić i sur., 2008.)

Slika 2. Ustanove i udruge: oblici neplaćenog rada u 2006.godini.

Izvor: Jurić, D., Tomanjik, J., MAP Savjetovanja d.o.o. (2008): *Temelji zagrebačkog volonterskog servisa*. Volonterski centar Zagreb, Zagreb

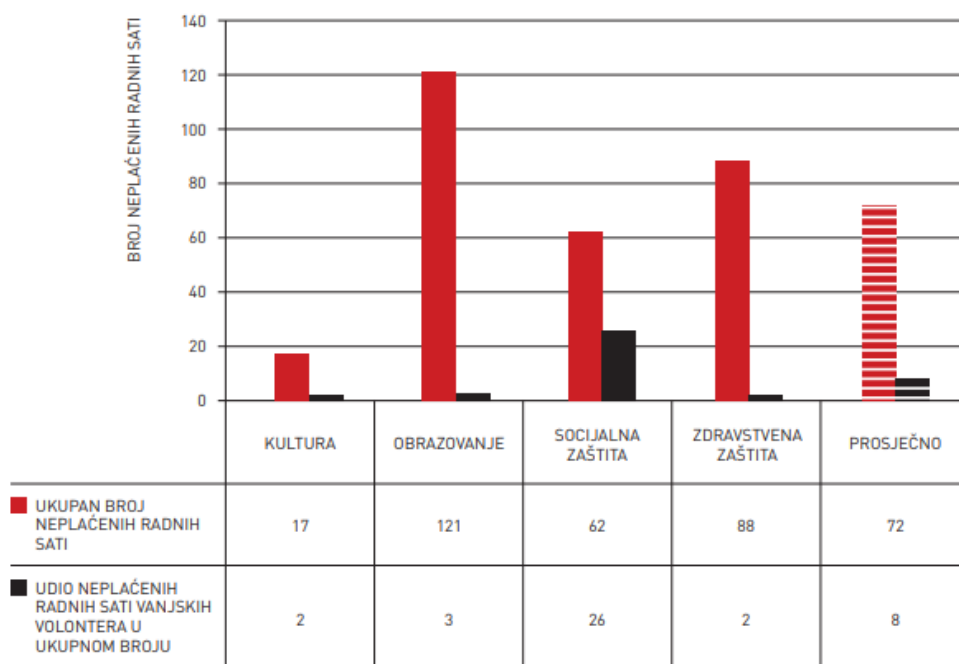
Što se tiče samog broja odrađenih sati u 2006.godini usporedno, u udrugama se prosječno odradi 90 neplaćenih radnih sati tjedno. Od tih 90 radnih sati, 47% otpada na vanjske volontere. Međutim, bez obzira što je u udrugama znatno više zastupljen udio vanjskih volontera u ukupnom broju neplaćenih sati, čak 73% ispitanih udruga zaposlenike percipira kao volontere u situacijama kada dobrovoljno i neplaćeno odrađuju dodatne poslove. (Jurić i sur., 2008.)

Slika 3. Udio rada vanjskih volontera u prosječnom broju neplaćenih radnih sati tjedno

Izvor: Jurić, D., Tomanjik, J., MAP Savjetovanja d.o.o. (2008): *Temelji zagrebačkog volonterskog servisa*. Volonterski centar Zagreb, Zagreb

Nastavno na prethodni graf ustanova i udruga, među ustanovama najveći broj neplaćenih sati uočljiv je kod obrazovnih ustanova. Međutim, te iste obrazovne ustanove imaju najmanji postotak vanjskih volontera u prosječnom broju neplaćenih sati tjedno. Ustanove socijalne zaštite imaju najveću zastupljenost vanjskih volontera u prosječnom broju neplaćenih sati tjedno, gdje na vanjske volontere otpada preko 1/3 neplaćenih sati tjedno, dok najmanji broj neplaćenih radnih sati imaju ustanove iz područja kulture. One uz to imaju i nizak postotak uključenost u rad vanjskih volontera. Regionalno istraživanje iz 2004.godine o volontiranju u javnim ustanovama dobilo je rezultate sukladne prethodno navedenima, te je ukazano da potrebu za volonterskim radom najviše imaju socijalne institucije, poput dječjih vrtića, bolnica i domova za djecu i starije. Kulturne ustanove kao muzeji, kazališta i galerije nemaju toliku ili gotovo uopće potrebu za volonterima zbog toga što su njihovi suradnici studenti koji primaju novčanu naknadu za rad. (Asocijacija za demokratski prosperitet – ZID, 2004.; prema Jurić i sur., 2008.)

Slika 4. Tjedni prosjek broja neplaćenih radnih sati u ustanovama

Izvor: Jurić, D., Tomanjik, J., MAP Savjetovanja d.o.o. (2008): *Temelji zagrebačkog volonterskog servisa*. Volonterski centar Zagreb, Zagreb

O percepciji volonterstva, posebice segmenta korporativnog volontiranja među poduzećima u Hrvatskoj teško je iznijeti određene informacije i podatke zbog nedostatka istraživanja.

Tijekom 2007. godine ostvarena je suradnja između Volonterskog centra Zagreb i MAP Savjetovanja d.o.o. te provedeno istraživanje pod imenom „Volonterstvo u gradu Zagrebu“. Cilj tog istraživanja bio je utvrditi dosadašnje prakse i iskustva, potrebe i planove vezane uz razvoj volonterstva u javnim ustanovama, organizacijama civilnoga društva i poduzećima. Isto tako ispitala se i uloga grada Zagreba u poticanju volonterstva. Za potrebe istraživanja odabrano je 88 poduzeća na čije je adrese upućen zahtjev za sudjelovanjem u istraživanju. Od navedenog broja, odazvalo se njih 19. Za poslovne je subjekte sastavljen poseban upitnik fokusiran na aktivnosti poticanja i vrednovanja volonterstva među klijentima i zaposlenicima, te iskustvo s volontiranjem i dosadašnju praksu u istom kao i planove i potrebe za razvoj volonterstva. Rezultati su pokazali sljedeće: u zadanom roku dobiven je odgovor od 14 poduzeća (16%), a za dobivanje preostalih 5 upitnika bilo je potrebno utrošiti preko 30 radnih sati telefonskih razgovora. Volonterski angažman zaposlenika se, kao i promoviranje vrijednosti volonterstva među zaposlenicima i klijentima, nevezano na deklariranu usmjerenosti k društveno odgovornom poslovanju, u velikoj većini slučajeva ne promatra kroz prizmu društveno odgovornog poslovanja tvrtki. Usprkos tome, valja istaknuti podatak kako je u 2008.godini 21% zagrebačkih tvrtki koristilo sustav dodatnog vrednovanja volontiranja pri selekciji novih zaposlenika kao aktivnost promicanja volonterstva. (Ćulum, 2008.)

Istraživanje slično navedenom, koje je imalo gotovo identične poteškoće u prikupljanju relevantnog uzorka provela je Udruga za razvoj civilnog društva SMART na području Primorsko-goranske županije 2008.godine. Tada je bilo uključeno 20 poslovnih subjekata. Rezultati istraživanja „Percepcija poduzeća o mogućnostima volontiranja zaposlenika“ pokazali su kako polovica uzorka uopće nije upoznata s konceptom korporativnog volontiranja. Također, najveći dio poduzeća, njih čak 35% smatra kako promicanje volonterstva među zaposlenicima nije njihov posao. No, u uzorku je pronađen i postotak onih koji promoviraju volonterstvo, ali među njima su nađeni zanimljivi podaci. Oni ukazuju na to da se u slučaju 20% poduzeća zaposlenici koji volontiraju nagrađuju pohvalama i ističu kao pozitivni primjeri, dok se kod 15% poduzeća volontiranje vrednuje kroz kompenzaciju slobodnim danima, a 15% poduzeća volontiranje zaposlenika uzima u obzir pri evaluaciji njihovoga rada. (Ćulum, 2008.)

Iz istraživanja s početka stoljeća na području Republike Hrvatske vidljiv je, bez obzira na slabom istraživačkom okviru i nedostatku usporednih istraživanja u vremenskoj perspektivi,

značajan pomak i prisutnost pojma, te bavljenje problematikom volonterstva u društvenim istraživanjima. (Ćulum, 2008.)

3.2 Volontiranje u Europi i svijetu

Priznavanje volonterskog angažmana pojedinaca u Europskoj uniji vezuje se uz koncept cjeloživotnog učenja te priznavanje i vrednovanje neformalnog učenja. 2002. godine održana je Konferencija ministara zaduženih za mlade u zemljama članicama Vijeća Europe koja je dala važan poticaj razvoju modela priznavanja volonterskog rada u europskim zemljama. Službeno je prepoznala i začela promicanja neformalnog učenja mladih, te razvoj prikladnih oblika priznavanja kompetencija, znanja i iskustva stečenih kroz volonterski angažman na razinama poput lokalne, nacionalne i europske. Sukladno tome, godinu dana kasnije Odbor ministara Vijeća Europe usvojio je Preporuku Odbora o promicanju i prepoznavanju neformalnog obrazovanja mladih osoba gdje se ističe vrijednost neformalnog i informalnog učenja. Njihova vrijednost vidljiva je i prepoznata kao temeljna dimenzija koncepta cjeloživotnog obrazovanja. Putem preporuke potiču se razvijanje modela i instrumenata za prepoznavanje vještina i znanja stečenih kroz neformalne obrazovne institucije. Uz konzultacije s relevantnim dionicima te slijedeći Preporuku, Vijeće Europe je 2004. godine izradilo Portfelj mladih voditelja i voditelja za rad s mladima te tako mladim osobama osiguralo instrument i vodič za samoprocjenu kompetencija stečenih volonterskim angažmanom. Time se između ostalog pridonijelo i osobnom razvoju mladih. Tada su usvojeni Europski principi za priznavanje i formalno vrednovanje neformalnog učenja s ciljem osiguravanja veće kompatibilnosti između različitih pristupa određenih zemalja poput Francuske, Velike Britanije, Finske, Portugala i Irske koje već 15 godina rade na razvijanju instrumenta vrednovanja ciljeva neformalnog učenja. U smjeru da se posljednjih godina artikulirala potreba za priznavanjem konkretnih ishoda volontiranja na Europskoj i nacionalnoj razini, Vijeće Europske Unije u srpnju 2006. godine usvojilo je Rezoluciju o priznavanju vrijednosti neformalnog učenja u sektoru mladih kojom se ističe nužnost prepoznavanja vrijednosti volonterskog angažmana mladih na društvenoj i individualnoj razini. Rezolucijom se javna tijela i volonterske organizacije potiče da, gdje god je moguće, koriste usporedive i transparentne instrumente kojima se priznaju kompetencije stečene volonterskim radom mladih. (Ibrahimović, 2013.)

Neki od primjera instrumenta na EU razini su Youthpass i Europass CV. Youthpass je inicijativa Europske Unije kojom se mladim osobama korisnicima EU programa *Youth in Action* osigurava Youthpass certifikat. Taj certifikat služi kako bi se potaknulo društveno

priznanje volonterskog angažmana i povećala zapošljivosti mladih koji su sudjelovali u različitim aktivnostima tog programa. Europass inicijativa je instrument kojim se pojedincima omogućava jasan prikaz vještina i kvalifikacija na način razumljiv u svim europskim zemljama i među različitim sektorima. S ciljem lakšeg prepoznavanja kompetencija i stečenih kvalifikacija između zemalja članica EU razvijen je i Europski kvalifikacijski okvir (EQF). To je instrument koji služi uspostavi razina kvalifikacija ustrojenim da djeluje kao sredstvo prepoznavanja i razumijevanja kvalifikacija između nacionalnih ili sektorskih kvalifikacijskih okvira. (Ćulum, 2008.)

Što se samog volontiranja po državama Europe tiče, može se vidjeti kako različite zemlje u Europi imaju različito razvijeno volontiranje, broj volontera po državi se uvelike razlikuje što utječe i na postotak populacije koja je u volontiranje uključena.

DRŽAVA	BROJ VOLONTERA	% ODRASLE POPULACIJE	GODINA IZVJEŠĆA	POKRIVENA DOB	VRSTA VOLONTIRANJA
AUSTRIJA	3,040,000	43.8%	2006	15+	Formalno i informalno
BELGIJA	1,166,000	13.5%	2004	15+	Samo formalno
BUGARSKA	403,000	6%	2002	15+	Nema informacija
CIPAR	122,000	18.7%	2008	15+	Nema informacija
ČEŠKA	871,020 – 1,215,363	10-14%	2006- 2007	15+	Nema informacija
DANSKA	1,477,000	35%	2004	16-85	Formalno i informalno
ESTONIJA	285,000	27%	2009	15-74	Formalno i informalno
FINSKA	1,300,000	37%	2002	15-74	Nema informacija
FRANCUSKA	14,000,000	26-27%	2007	15+	Formalno
NJEMAČKA	25,484,000	36%	2004	15+	Nema informacija
GRČKA	32,000	0.3%	2009	15+	Formalno

MADARSKA	3,404,000	40%	2004	15+	Formalno
	472,000	5.5%	2007	15+	Formalno i informalno
IRSKA	553,255	16.4%	2006	15+	Nema informacija
ITALIJA	1,125,000	2.23%	2006	15+	Formalno
LATVIJA	477,000	24.3%	2007	15+	Nema informacija
LITVA	85,200	3%	2005	15+	Nema informacija
LUKSEMBURG	107,000	30%	2001	15/16+	Formalno
MALTA	41,000	12%	2008	15+	Nema informacija
NIZOZEMSKA	5,300,000	42%	2008	-	-
POLJSKA	4,200,000	13.2%	2007	15+	-
PORTUGAL	1,100,000	12.3%	2001	15+	-
RUMUNJSKA	2,000,000	12.8%	2007	Odrasla populacija	-
	900,000	5.8%	2008	Odrasla populacija	-
SLOVAČKA	699,000	13%	2004	Cijela populacija	-
SLOVENIJA	280,000 – 350,000	16.4-20.5%	2005	15+	-
ŠPANJOLSKA	5,000,000	12-13%	2008	15+	-
ŠVEDSKA	3,000,000	48%	2009	16-74	-
UJEDINJENO KRALJEVSTVO	Engleska: 17,900,000	44%	2005	Odrasla populacija	Formalno
	Wales: 1,640,000	69%	2004/ 2005	16+	Formalno
	Škotska: 1,300,000	31%	2007	-	Formalno i informalno

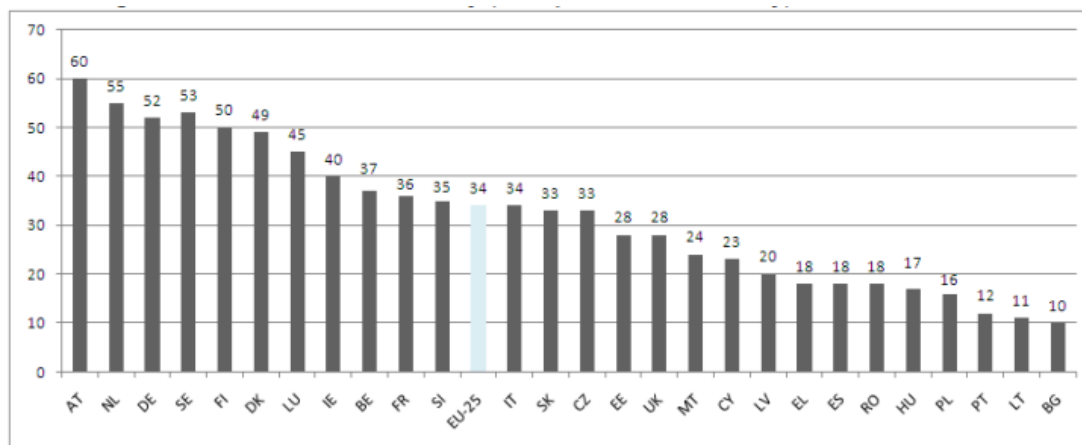
	Sjeverna Irska: 282,000	21%	2007	-	Formalno
--	-------------------------------	-----	------	---	----------

Tablica 1. Broj i postotak volontera sukladno nacionalnim istraživanjima

Izvor: https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf

Brojke prikazane u tablici 1 prikazane su na temelju nacionalnih istraživanja koja su u određenim državama provedena, stoga se godine prikazanih rezultata po državama razlikuju što dodatno otežava usporedbu rezultata i komparativnu analizu slučajeva između svih država. Međutim, ono što je prema tablici vidljivo je da je na početku stoljeća u postotku populacije koja je uključena u volontiranje prednjačio Wales jer Ujedinjeno Kraljevstvo ima podijeljena istraživanja po državama koje ga čine. No, ako gledamo Ujedinjeno Kraljevstvo kao cjelinu, tada po postotku uključene populacije prednjači Švedska sa gotovo polovicom stanovništva uključenom u volontiranje 2009.godine, točnije čak 48%.

Osim nacionalnih istraživanja, brojke odnosno postoci aktivnih volontera proučavali su se i u sklopu drugih institucija i njihovih istraživanja. Tako je i Eurobarometra proveo istraživanje 2009.godine koje je fokusirano na stanje iz 2006.godine.

Slika 5. Postotak aktivnih volontera u EU 2006.

Izvor: Eurobarometer survey data, 2009. (https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf)

Tako je vidljivo da je u spomenutom istraživanju od država sa aktivnim volonterima prednjačila Austrija koja je kotirala visoko i prema podacima iz nacionalnih istraživanja. Ta razlika iz nacionalnih istraživanja između Austrija i Švedske potencijalno se može pripisati i razlici od 3 godine između istraživanja provedenih u dvije navedene države.

Kako bi izgledao trend volontiranja po zemljama Europe i usporedno rezultati dobiveni iz EVS istraživanja provedeno 1999. i 2000.godine, nacionalnih istraživanja i gore prikazani rezultati Eurobarometra iz 2006. godine prikazuje tablica u nastavku.

TREND	NACIONALNA ISTRAŽIVANJA	EUROBAROMETAR (2006.)	EVS (1999./2000.)
VRLO VISOK (>40%)	Austrija, Nizozemska, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo	Austrija, Danska, Finska, Njemačka, Irska, Luksemburg, Nizozemska, Švedska	Nizozemska, Slovačka, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo
VISOK (30-39%)	Danska, Finska, Njemačka, Luksemburg	Belgija, Češka, Francuska, Italija, Slovačka, Slovenija	Belgija, Češka, Danska, Finska, Grčka, Luksemburg
SREDNJI (20-29%)	Estonija, Francuska, Latvija	Cipar, Estonija, Malta, Latvija, Ujedinjeno Kraljevstvo	Austrija, Francuska, Njemačka, Irska, Italija, Latvija, Malta, Slovenija
RELATIVNO NIZAK (10 - 19%)	Belgija, Cipar, Češka, Irska, Malta, Poljska, Portugal, Slovačka, Rumunjska, Slovenija, Španjolska	Bugarska, Grčka, Mađarska, Litva, Poljska, Portugal, Rumunjska, Španjolska	Estonija, Mađarska, Litva, Poljska, Portugal, Rumunjska, Španjolska
NIZAK (<10%)	Bugarska, Grčka, Italija, Litva		

Tablica 2. Razina - trend volontiranja diljem Europske unije

Izvor: https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf

Obzirom na navedenu činjenicu i promjene u trendovima možemo reći da se od države do države razlikuje i sam trend povećanja odnosno smanjenja stanovništva uključenog u volontiranje.

TREND	TREND U PRVOM DESETLJEĆU 21.STOLJEĆA (prije ekonomske krize)
POVEĆANJE	Austrija, Belgija, Češka, Danska, Francuska, Grčka, Luksemburg, Poljska, Španjolska
SKROMNO POVEĆANJE	Estonija, Finska, Njemačka, Mađarska, Rumunjska, Slovenija
STABILNO	Bugarska, Irska, Latvija, Litva, Malta, Nizozemska, Švedska
SMANJENJE	Slovačka
NEDOSTAJE INFORMACIJA	Cipar, Portugal, Ujedinjeno Kraljevstvo

Tablica 3. Kretanje trenda volontiranja početkom 21.stoljeća

Izvor: https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf

Gospodarska kriza 2009. imala je važan utjecaj na volontiranje u nizu zemalja. U nekim zemljama, poput Irske i Nizozemske, to je predstavljalo priliku i dovelo do povećanog broja pojedinaca koji sudjeluju u volonterskim aktivnostima. Prema Volonterskom centru Irske, recesija je dovela do dramatičnog porasta broja ljudi koji se prijavljuju za volonterski rad, a mnogi lokalni volonterski centri izvješćuju da je došlo do značajnog povećanja broja ljudi koji su se prijavili tijekom cijele 2009. , u odnosu na 2008. godinu. To povećanje iznosilo je gotovo 80%.

Zapravo, u mnogim mjesecima zabilježen je porast od više od 100% u usporedbi s 2008. godinom, a u nekim mjesecima i do 120%. U Nizozemskoj je istraživanje koje je proveo Movisie među 220 volonterskih centara pokazalo da je u prvoj polovici 2009.godine četvrtina volonterskih centara osjetila jasan porast potražnje, a do kraja godine ta brojka je iznosila 44%. U nekim drugim zemljama, uključujući Italiju i brojne istočnoeuropske zemlje poput Estonije, Latvije, Litve i Poljske, kriza predstavlja važan izazov za dobrovoljni sektor. (GHK, 2010.) Obzirom na to, već spomenuti trendovi volontiranja unutar Europskih država se mijenjaju pogotovo početkom 21.stoljeća.

Istraživanje Eurobarometra objavljeno u travnju 2015. pokazalo je da su najčešća područja volontiranja dobrotvorna, humanitarna i razvojna pomoć (44 %), obrazovanje, osposobljavanje ili sport (40%), te kultura ili umjetnost (15%). Njihovo djelovanje najčešće je usmjereno na lokalnu zajednicu (66 %) ili državu volontera u cjelini (27 %). Prekogranično volontiranje ostaje skromno, sa samo 7 % aktivnosti usmjerenih na drugu državu EU-a, a 11 % na druge dijelove svijeta. Iako je u posljednjih deset godina došlo do općeg povećanja broja aktivnih volontera i volonterskih organizacija u EU, 93% ispitanika uključeno u istraživanje je izjavilo da nikada nije volontiralo u inozemstvu. Istraživanje također pokazuje da više od polovice, točnije 54% mladih koji su sudjelovali u organiziranim volonterskim aktivnostima nije imalo nikakve troškove, daljnjih 28% ispitanika imalo je troškove bez primanja ikakvih doprinosa, a svaki šesti ispitanik (16 %) dobio je naknadu za svoje troškove.

Volontiranje se diljem EU-a razvijalo različitim tempom kao što je to već pokazano u tablicama više u ovom radu. Dok neke zemlje imaju dugogodišnje tradicije volontiranja, u drugima je volonterski sektor još uvijek slabo razvijen ili se tek treba pojaviti. Na primjer, više od trećine mladih u Irskoj (42 %), Danskoj (39 %) i Nizozemskoj (38 %) volontirali su, dok su ispitanici u Bugarskoj (10 %), Grčkoj (13 %) i Švedskoj (15 %) u znatno manjoj mjeri to učinili. U usporedbi s 2011. najveći porast vidljiv je na Cipru (+8 %), Italiji (+7 %) i Portugalu (+6 %). (Europski parlament, 2016.)

4. SOCIJALNI UTJECAJ VOLONTERSTVA

Volontiranje je vrlo bitna spona između pojedinca i zajednice. Ona pojedince gura i potiče na uključivanje, te im pruža mogućnost osjećaja članova i pripadnosti.

Prema Nacionalnom istraživanju davanja, volontiranja i sudjelovanja (NSGVP) iz 2000., više od tri četvrtine odnosno čak 79% volontera reklo je da su im volonterske aktivnosti pomogle u međuljudskim vještinama. U te vještine ubrajali su bolje razumijevanje ljudi, motiviranje drugih i suočavanje s teške situacije. Nešto više od dvije trećine, ili 68% volontera naznačilo je kako im je volontiranje pomoglo da razviju bolje komunikacijske vještine, 63% prijavilo je povećano znanje o pitanjima vezanim uz njihovo volontiranje. Postotak volontera koji su izjavili da su stekli određene vještine kao rezultat volontiranja stalno se povećavao s brojem sati koje su posvetili volonterskom radu. Tako više od tri četvrtine, točnije 78% volontera koji su doprinijeli sa 188 ili više sati izjavili su da su stekli komunikacijske vještine, u usporedbi s nešto više od polovice onih koji su doprinijeli sa 19 sati ili manje. Slični, ali manje izraženi uzorci vidljivi su i kod drugih vještina. (Wu, 2011.)

Keely S. Jones (2006.; prema Wu, 2011.) provela je istraživanje o jasnoj povezanosti volontiranja s javnim životom i građanskim angažmanom. Autor zaključuje, koristeći podatke iz Ankete o davanju i volontiranju u Sjedinjenim Državama, kako volontiranje najviše potiču veze u zajednici. Jedan takav teorijski okvir je onaj integracije zajednice, koji sugerira da veze zajednice unutar fizičkog mjesta privlače ljude u zajedničke interese i javni angažman. Građanski angažman osobe postaje vjerojatnije ostvaren i važniji kada je osoba visoko integrirana u fizičko mjesto i kada dolazi do preklapanja veza u zajednici jer tada osobe bivaju uvučene u javni život na više načina.

Prema izvješćima AmeriCorps iz 2008.godine, volontiranje povećava povjerenje ljudi u sposobnost suradnje s lokalnom vladom ili državnom vladom kako bi se zadovoljio niz potreba zajednice, poput rješavanja problema na državnoj razini. Ljudi uključeni u volontiranje osjećaju više građanskih obveza i aktivniji su u sudjelovanju u raznim građanskim aktivnostima, uključujući glasovanje na izborima i članstvo u žiriju. Gotovo 80% bivših učenika, u jednom od istraživanja čiji su rezultati prikazani u izvješćima AmeriCorps, izjavljuje da je vjerojatnije

da će sudjelovati u društveno korisnom radu kao rezultat svog iskustva volontiranja. Bivši studenti koji nisu bili uključeni u volontiranje prije AmeriCorpsa više su građanski angažirani od usporedive skupine pojedinaca koji su izrazili interes za AmeriCorps, ali mu se nisu pridružili. (Wu, 2011.)

Djeca i mladi uključeni u volonterske programe imaju priliku razviti nove vještine i steći nova znanja. Volontiranje također daje mladima mogućnost da steknu prvo iskustvo s radnom okolinom koja ih interesira i prvu priliku da u takvoj okolini preuzmu odgovornost za svoj rad, obzirom na činjenicu da se ono provodi u različitim organizacijama iz različitih područja. To posebno može biti značajno onima čije su mogućnosti zapošljavanja loše. (Gaskin, 2004.; prema Rijavec i sur., 2019.)

Vrlo su rijetka i ispitivanja povezanosti profesionalnog uspjeha i volontiranja, ali ona malobrojna provedena ukazuju na pozitivnu vezu. Školovanje i njegova povezanost sa volontiranjem vidljiva je kroz pozitivan utjecaj samog volonterstva na školovanje, bilo dobrovoljno ili nedobrovoljno volonterstvo što čini razliku od psihološke dobrobiti na koju pozitivan utjecaj ima samo dobrovoljno volontiranje. Razlozi tog potencijalno pozitivnog utjecaja su da volontiranje pruža mladima priliku da razmisle u kojem profesionalnom pravcu se žele razvijati. Isto tako oni postaju svjesni za koje od poslova imaju sklonosti, a koji im nisu odgovarajući. Volontiranje povećava samopouzdanje, a time i želju mladih za boljim obrazovanjem, a kasnije i boljim poslom. Neka istraživanja, iako rijetka, ispituju upravo tu tematiku, dokazuju povezanost volontiranja i boljeg akademskog postignuća, što također može biti razlog kasnijeg uspjeha u životu i prvenstveno karijeri. Također, volontiranje pruža mogućnost mladima da stvore mrežu socijalnih kontakata, a to dovodi i do veće šanse za dobivanje informacija o mogućim poslovima i potencijalnom zaposlenju. (Rijavec i sur., 2019.)

Dakle, svako volontiranje daje mogućnost mladima, u većoj ili manjoj mjeri da upoznaju nove ljude, razviju nova prijateljstva, odnosno da u konačnici povećaju njihov socijalni kapital. (Hall, 2011.; prema Rijavec i sur., 2019.) Prilikom volontiranja djeca i mladi imaju mogućnost upoznati ljude sličnih karakteristika, sličnog porijekla, one koji žive u sličnim uvjetima, ali i one koje vjerojatno ne bi upoznali drugačije, kao što su to djeca romske nacionalnosti, njihove roditelje, djecu s teškoćama koja žive u institucijama ili djecu i obitelji imigranata. Povećani socijalni kapital pozitivno utječe na fizičko zdravlje djece i mladih, pozitivna ponašanja, kao i koheziju zajednice (NatCen i sur., 2011.; prema Rijavec i sur., 2019.)

Volontiranje doprinosi i pružanju i poboljšanju obrazovanja. Baker, Gersten i Keating (2000.; prema Putnam, 2000.) pokazali su kako volonteri mogu imati izravan utjecaj na učenike, na primjer pomoći im da nauče čitati. Jedan od autor je izvijestio i da su više razine društvenog kapitala povezane s višim razinama uspjeha učenika na standardiziranim testovima i višim stopama zadržavanja u školi (Putnam, 2000.). U izvješću o volonterstvu u Ujedinjenom Kraljevstvu, volonteri preuzimaju širok raspon uloga, od podrške u učenju do prikupljanja sredstava za školu. Programi potpore u učenju imaju značajan utjecaj na učenje i pohađanje nastave kod gotovo svih učenika. Evaluacija jednog volonterskog projekta čitanja pokazala je da je taj projekt pomogao poboljšati akademski uspjeh među približno 60 % učenika starih od 10 do 11 godina koji su sudjelovali. (Wu, 2011.)

Istraživanje provedeno 2015.godine od strane Flanagan, Kim, Collura i Koposh ispitalo je razinu pružanja šansi dobrovoljnih ili obveznih volonterskih programa u zajednici spram učenika viših razreda osnovne i srednje škole za razvoj socijalnog kapitala. To je istraživanje usporedilo sudjelovanje učenika u uobičajenim izvannastavnim aktivnostima i sudjelovanje u volonterskim programima. Dobiveni rezultati pokazali su da i dobrovoljni i obvezni volonterski programi u većoj mjeri povećavaju socijalni kapital učenika od ostalih izvannastavnih aktivnosti. Posljedica je činjenica da se, za razliku od izvannastavnih aktivnosti, sudjelovanje u volonterskim programima u zajednici odvija izvan škole gdje se učenicima pruža prilika upoznavanja ljudi različite dobi, vjere, socijalnog statusa ili nacionalnosti. To im pomaže u boljem razumijevanju drugih i u unaprjeđivanju svojih odnosa s njima. (Rijavec i sur., 2019.)

Također sukladno već spomenutim izvješćima iz AmeriCorps 2008.godine, tijekom godina službe mnogi članovi razvijaju nastavne vještine dok podučavaju studente. Članovi mogu dobiti certifikat Crvenog križa kako bi služili u bolnicama i zdravstvenim organizacijama ili pružali pomoć u slučaju katastrofe. Također, uče kako upravljati projektima i raditi u timovima dok grade kuće ili čiste staze. Takva obuka za posao i tehnike iskustvenog učenja su dokazane metode za razvoj radne snage, no uključivanje u aktivnosti putem nacionalne službe pruža dodatnu korist koja nadilazi puku pripremu članova za zapošljavanje. U anketi o prednostima volonterstva, 90% članova navode da su stekli korisne vještine iz svog volonterskog iskustva, pri čemu 57,8 % u velikoj mjeri, a 31,7 % umjerenoj mjeri. Gotovo polovica, točnije 46% članova navodi „stjecanje novih vještina“ kao primarni ili sekundarni razlog za pridruživanje programu. (Wu, 2011.)

Istraživanje provedeno s mladim sportskim volonterima doprinijelo je većem razumijevanju utjecaja volonterstva na način da je pokazalo kako volonteri u odnosu na „nevolontere” u većoj mjeri osjećaju svrhu i smisao u životu, a ujedno imaju i osjećaj da doprinose u većoj mjeri te rade nešto važno i ponosni su zbog toga. Imali su i veće samopoštovanje, emocionalnu dobrobit i psihološku otpornost, dok su s druge strane bili manje skloni brinuti zbog različitih problema. Dokazano je i da su volonteri u ranijoj životnoj dobi skloniji volontirati i u kasnijoj dobi, što se odražava na njihovu dobrobit. Međutim, to se većinom odnosi na potpuno dobrovoljno volontiranje jer volontiranje koje organiziraju roditelji, škola ili neka druga organizacija i mladima se nameće sudjelovanje u istima, ne utječe na njihovu kasniju dobrobit. (Kim i Morgül, 2017.; prema Rijavec i sur., 2019.)

Uz psihološku dobrobit, u literaturi je dokumentirano da volontiranje kod starijih ljudi ima direktan utjecaj na smanjenu stopu smrtnosti, manji broj zdravstvenih problema, funkcionalnih smetnji, kao i bolju percepciju vlastitog zdravlja (Morrow-Howell, Hinterlong, Rozario i Tang, 2003.; prema Rijavec i sur., 2019.)

U pregledu zdravstvenih dobrobiti volontiranja od strane *Corporations of National & Community Service*, oni koji pružaju podršku kroz volontiranje imaju veće zdravstvene koristi od onih koji primaju podršku kroz te aktivnosti, osobito među starijim osobama. Postoji longitudinalna studija o starijim odraslim osobama u braku, koja je otkrila da su oni pojedinci koji su izjavili da su pružali instrumentalnu podršku prijateljima, rođacima i susjedima imali niže stope smrtnosti od onih koji nisu prijavili da su pružali podršku. Pokazalo se, isto tako, da pružanje podrške ima snažniju vezu s dugovječnošću nego primanje podrške od drugih. (Brown i sur., 2003.; prema Wu, 2011.) Studija o odraslim osobama u dobi od 65 godina i starijima pokazala je da je pozitivan utjecaj volontiranja na fizičko i mentalno zdravlje rezultat osobnog osjećaja postignuća koji pojedinac stječe svojim volonterskim aktivnostima. (Herzog et al., 1998.; prema Wu, 2011.) Volonterske aktivnosti dakle mogu pružati osjećaj svrhe. Nastavno, prema ovoj studiji, formalno volontiranje ublažilo je gubitak osjećaja svrhe među starijim odraslim osobama koje su iskusile gubitak identiteta glavne uloge, kao što su primatelj plaće i roditelj. (Greenfield i Marks, 2004.; prema Wu, 2011.)

Istraživanja po pitanju utjecaja volontiranja na mentalno zdravlje i psihološku dobrobit ukazuju na važnost volontiranja kod starijih ljudi, a kod mladih to nije u tolikoj mjeri izraženo. Volontiranje ima utjecaj na psihološku dobrobit na dva načina. Prvo, ono razvija psihološke

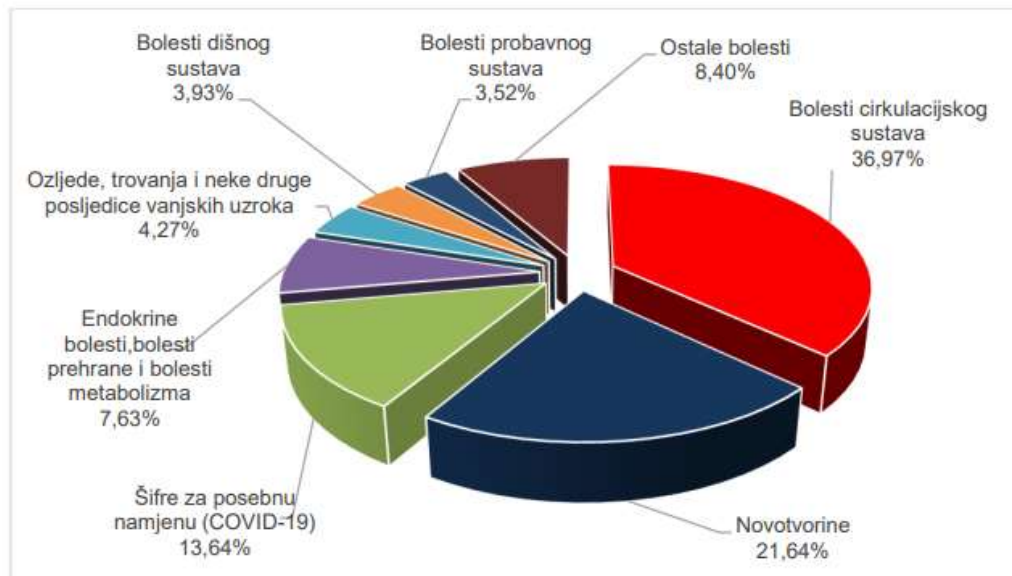
resurse kao što su samopoštovanje i samoefikasnost koji ljudima mogu pomoći da se lakše suoče s depresivnošću i stresom. (Musick i Wilson, 2003.; prema Rijavec i sur., 2019.) Sa stresnim situacijama u životu lakše izlaze na kraj pojedinci koji vjeruju u sebe i svoju sposobnost rješavanja problema i svladavanja prepreka. Također, volontiranje pomaže ljudima uspostaviti nove socijalne kontakte te se na taj način smanjuje osjećaj usamljenosti, a i dobije se socijalna podrška u situacijama kad im je to potrebno. Navedeni resursi svakako su važniji starijim osobama kod kojih je vjerojatniji gubitak nekog od njih kao posljedica umirovljenja, smrti bližnjih osoba, gubitak životnih uloga i slično. Kod adolescenata ta je opasnost znatno manja, pa su i dobiti od volontiranja za njih manje. Međutim, i adolescencija je razdoblje brojnih promjena i problema poput intenzivne biološke promjene u tijelu i povećane socijalne odgovornosti. U tom razdoblju potrebno je da mlada osoba razvije svoj identitet i pronađe svoje mjesto u društvu, a to može biti popraćeno raznim osjećajima kao što su nesigurnost, zbunjenost i zabrinutost. Sukladno tome može se reći da psihološki resursi koji se razvijaju volontiranjem nisu ni njima na odmet. Štoviše, prema nekim istraživanjima, volonterski rad može imati pozitivan utjecaj na razvoj samopouzdanja kod mlađih osoba, pa i djece jer pomažu drugima i sudjeluju u nečemu smislenom što im donosi vidljive rezultate njihova rada i čini ih zadovoljnijima. (Eley, 2003.; prema Rijavec i sur., 2019.).

Dokazano je i da, općenito, volonteri izvješćuju o većem zadovoljstvu životom i boljem fizičkom zdravlju nego nevolonteri. Također, njihovo zadovoljstvo životom i fizičko zdravlje poboljšavaju se većom brzinom kao rezultat volontiranja. Istraživači su pronašli statistički značajne, pozitivne veze između volontiranja i nižih razina depresije. (Harlow i Cantor, 1996.; prema Wu, 2011.)

Konradth i suradnici (2012; prema Rijavec i sur., 2019.) su proveli istraživanje koje je uključilo 10 000 ljudi. Rezultati tog istraživanja pokazali su kako je kod volontera smanjen rizik od smrtnosti, ali samo ukoliko su motivi za uključivanje u volontiranje usmjereni drugima, a ne na sebe. Što se adolescenata tiče, na njihovo zdravlje u velikoj mjeri utječu socijalni faktori, a oni uključuju podržavajuće i kvalitetnije odnose u obitelji, školi i zajednici. Bez obzira na prepoznatu važnost socijalnih faktora, većina istraživanja usmjerena je na ulogu tih faktora u prevenciji rizičnih ponašanja, a manje na zdravlje adolescenata. Međutim, volontiranje kao jedan od socijalnih faktora utječe i na zdravlje, te iako pozitivni učinci volontiranja i aktivizma mogu biti vidljivi čak i nakon jedne volonterske aktivnosti, dobrobiti su veće kod onih ljudi koji volontiraju redovito. No, isto tako je dokazano da nakon što osoba bude uključena više od

100 sati godišnje u volonterski rad, dobrobit se više ne povećava (Morrow-Howell i sur, 2003. ; prema Rijavec i sur., 2019.)

Osim po zdravlje čovjeka, benefiti koje volonterski rad ostavlja na pojedinca, imaju izravan utjecaj i na zdravstveni sustav zemlje i njegove troškove. Kardiovaskularne bolesti (bolesti cirkulacijskog sustava) su i dalje prvi uzrok smrti u Republici Hrvatskoj, a tako i u svijetu. (Kralj i sur., 2013.)

Slika 6. Struktura uzroka smrti prema skupinama bolesti u Hrvatskoj u 2021.godini
Izvor : https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2022/11/Bilten__Umrlj-__2021-1.pdf

Uz to, u pandemijsko doba, koje još uvijek djelomično traje u svijetu, problemi koji se tiču mentalnoga zdravlja mogli bi se javiti nakon vrhunca pandemije, a tu bi poseban naglasak mogao biti na povećanoj prevalenciji kod osjetljivijih rizičnih skupina i faktora. Tako su rizične i najosjetljivije skupine u toj situaciji djeca, starija populacija, adolescenti, beskućnici i nezaposleni. Približno 43% pacijenata koji su se liječili u jedinici intenzivnog liječenja su, prema podacima koji pokazuju istraživanja, razvili depresiju i posttraumatski stresni sindrom. U Brazilu je provedena studija u kojoj su ispitanike činile osobe s blagim simptomima Covida-19 koji su bili na kućnom liječenju. Od ispitanih ljudi približno 17% je prijavilo razvoj određene razine depresije, anksioznosti i posttraumatskog stresa. Još jedno istraživanje koje ispituje posljedice COVID-19 na mentalno zdravlje navodi kako one nisu povezane samo s pacijentima s težom kliničkom slikom. Svi navedeni nepovoljni faktori mogu izazvati pritisak i rezultirati različitim razinama psihološkog pritiska, bespomoćnosti, osjećajem samoće kao i pojavom niza drugih emocionalnih stanja od kojih su najčešći stres, razdražljivost i umor. Problemi s

mentalnim zdravljem nisu stanje koje će biti zabilježeno i trajati samo za vrijeme trajanja borbe protiv COVID-19, nego može ostaviti dugoročne i trajne posljedice na zdravlje zdravstvenih radnika. Svjetska zdravstvena organizacija tvrdi ipak kako je osjećaj pritiska u trenutnoj situaciji povezan s COVIDOM-19 normalan te da je briga za mentalno zdravlje jednako bitna kao i briga za tjelesno zdravlje. (Blaži i Uljančić, 2021.)

Sve to dovodi do ogromnog opterećenja za zdravstveni sustav i osobe koje u njemu rade. Loše emocionalno zdravlje obuhvaća različite komponente koje obuhvaćaju pojavu depresije, anksioznosti i stresa. Između pozitivnih i negativnih emocija koje se javljaju u svakodnevnom radu, na primjer kod primalja, ponekad je teško pronaći ravnotežu i takvim je osjećajima vrlo teško upravljati. Tendencijom da se to svede na što niže razine i pružanjem pomoći „dizanja zdravstvenog sustava na noge“ nakon ovog „pokleka“, volonterstvo i njegovi pozitivni utjecaji mogu izazvati pozitivne posljedice za cijelo društvo i smanjiti opterećenje za jedan od najbitnijih sustava socijalne zaštite u Republici Hrvatskoj i svijetu. Upravo zbog ove činjenice vrlo je bitno promovirati važnost volontiranja što većeg broja ljudi. (Blaži i Uljančić, 2021.)

Ostale koristi za volontere navedene u različitim nacionalnim izvješćima diljem EU-a uključuju: učenje o sebi, razvijanje interesa i vještina, produktivno korištenje slobodnog vremena, stjecanje iskustva u građanskom obrazovanju koje može nadopuniti školsko obrazovanje, učenje o građanskom osnaživanju i aktivnom sudjelovanju u društvu. Volontiranje također nudi mogućnosti ljudima da se aktivno uključe u aktivnosti koje ne bi nužno mogli ili htjeli raditi u punom radnom vremenu. Mladi se također uče vođenju i mogu sudjelovati u politici na način koji im je inače uskraćen, budući da mlađi od 18 godina općenito ne mogu glasati. (Europski parlament, 2015.)

Međutim, jedna studija navodi i neke posebnosti prekograničnih volontera pogotovo onih mlađi. Tako su neke od njih opisane u Izvješću o mobilnosti Odbora regija. Glavne koristi za volontere dobivene iz studije uključuju povećane mogućnosti za neformalno učenje i međukulturnu razmjenu, učenje stranog jezika, razvoj generičkih vještina primjenjivih na radnom mjestu u zemlji porijekla te jačanje društvenih kompetencija i osjećaja solidarnosti. (Europski parlament, 2015.)

Kako sami volonteri imaju višestruke koristi od volontiranja, tako i organizacije imaju koristi od volontera. Volonteri mogu uvelike doprinijeti pozitivnom imidžu organizacije jer svoja

iskustva dijele s užom i širom zajednicom. Na određeni način volonteri postaju zagovornici i predstavnici organizacije u kojoj volontiraju. (Rijavec i sur., 2019.)

Prekogranično volontiranje pruža sudjelujućim volonterskim organizacijama pošiljateljima i domaćinima vrijedno interkulturalno iskustvo, iskustvo koje zahtijeva toleranciju i razumijevanje kako bi svi uključeni maksimalno iskoristili dobrobiti iskustva. Osim toga, volonterske organizacije domaćini imaju koristi od veće radne snage koja omogućuje bolje pružanje usluga. Također često imaju koristi od raznolikijih ljudskih resursa, uključujući nove vještine, kao i poboljšanu energiju i nove ideje, motivaciju i predanost koja se obično povezuje s volonterima. Štoviše, voditelji volonterskih organizacija domaćina stječu menadžersko iskustvo u suočavanju s nizom nadzora i administrativnih okolnosti koje mogu biti povezane s volonterima koji dolaze iz inozemstva. Što se tiče organizacija koje šalju volontere, gdje volonteri ostaju u kontaktu nakon što su upućeni u inozemstvo, to može predstavljati priliku za kontinuiranu interakciju s nenacionalnim subjektima, uz mogućnost oslanjanja na znanje i iskustvo koje su stekli volonteri koji su se vratili. (Europski parlament, 2015.)

Društvene učinke volonterstva dijelimo u četiri kategorije, a to su jačanje društvenih veza, izgradnja jake, sigurne i kohezivne zajednice, jačanje građanskog angažmana, te isporuka javnih dobara i usluga. (Wu, 2011.)

Istraživanja koja povezuju mlade volontere i organizacije pokazuju da su oni posebno važni za one organizacije koje se bave djecom i mladima (Hill i Russell, 2009; prema Rijavec i sur., 2019.). Tako se poboljšavaju i odnosi s lokalnom zajednicom te se uz to promiče pozitivna slika o školi. Dakako, pozitivne posljedice volontiranja sežu puno više od onih za pojedince i organizacije. Važni ciljevi u društvu lakše su ostvarivi ako se za njihovo ostvarivanje angažira veći broj ljudi. Stvara se pozitivnija percepcija jednih prema drugima koju izazivaju ljubaznost i velikodušnost te potiču osjećaj međuovisnosti i suradnje u zajednici (Lyubomirsky, 2008.; prema Rijavec i sur., 2019.). Jedan autor navodi kako visoka razina volontiranja u društvu dovodi do općeg osjećaja društvene odgovornosti, pridonosi zdravijem društvu i potiče razvoj intenzivnijih društvenih veza. Uz to volontiranje potiče društveno-odgovorno ponašanje i razvoj demokracije, što ukazuje na činjenicu da volontiranje mladih čini sponu i potrebu te jednu od stratejskih odrednica svakog društva (Pološki Vokić, Marić i Horvat, 2013. ; prema Zrinščak i sur., 2012.). Isto vrijedi i za hrvatsko društvo gdje je sudjelovanje u javnom životu i organizacijama civilnog društva još uvijek razmjerno nisko (Bežovan i Zrinščak, 2007; prema Zrinščak i sur., 2012).

Volontiranje ima ulogu mosta među različitim dijelovima društva, što se tiče koristi i zahtjeva za različite društvene sektore. Većina dobrotvornih organizacija, njih čak 91,7% u istraživanju koje je proveo UN prijavilo je neki oblik suradnje s drugim organizacijama, vladom i privatnim sektorom. U suradnju kroz volontiranje i njegovu prirodu uključeni su partnerstvo u zajednici, umrežavanje, podrška, financiranje, zagovaranje i pozivi za sudjelovanje u događajima. Mnoge volonterske organizacije dijele informacije s lokalnom upravom i zajednicom zbog unapređenja usluga zajednice, uključujući odjel za obrazovanje, okoliš i energiju. Ovo ilustrira međusektorsku prirodu volontiranja u različitim sektorima i između njih. (Wu, 2011.)

Već spomenuto izvješće AmeriCorps-a iz 2008.godine vrhunac je osmogodišnje rigorozne studije koja je istraživala ima li i kako AmeriCorps utjecaja na volontere, kao i na primatelje volonterskih usluga. Njime je dokazano kako bi sektor usluga mogao povećati kapacitete ljudi da vode kohezivniju zajednicu. Konkretno, program volonterskog servisa povećava sposobnost ljudi da vode uspješan pokret u zajednici, da imaju veću mogućnost pokretanja masovnih napora kako bi se zadovoljio niz potreba zajednice. Ljudi osjećaju jaču povezanost sa zajednicom, veću snagu njihove povezanosti sa zajednicom, što je predstavljeno snagom osjećaja prema zajednici, uključujući privrženost, svjesnost i predanost. Također, imaju bolju sposobnost i znanje za prepoznavanje i razumijevanje problema u zajednici, bolje samoprocijenjeno razumijevanje društvenih problema u svojoj zajednici, kao što su okoliš, javno zdravlje i kriminal, više razumiju važnost sudjelovanja u susjedstvu, biti aktivniji u svom susjedstvu, uključujući prijavljivanje zločina, održavanje čistoće u susjedstvu i sudjelovanje u susjedskim organizacijama. Sektor usluga pomogao bi i u izgradnji sigurnije zajednice i smanjenju kriminala.

U studiji koju je proveo Putnam (2000.) iznesene su činjenice o jakim obrnutim odnosima između razina dobrovoljnog članstva i kriminala. Otkrio je jaku negativnu korelaciju između mjere društvenog kapitala i ubojstva. Kawachi je izvijestio o jakim negativnim korelacijama između mjera dobrovoljnog članstva i napada, pljačke i provale u Sjedinjenim Državama (Kawachi, 1999; Kawachi 2000; prema Wu, 2011.)

Postoji konsenzus među društvenim znanstvenicima koji rade na području proučavanja volontiranja da postoje tri kanala putem kojih volontiranje može utjecati na zaradu. (Bruno i Fiorello 2016.; prema Wilson i sur., 2020.) Prvi je stjecanje vještina i radnog iskustva, potom proširenje društvenih mreža i konačno signaliziranje sposobnosti (Baert i Vujic, 2016.).

Prvi kanal predlaže teorija ljudskog kapitala, prema kojoj se vjeruje da su razlike u primanjima uzrokovane razlikama u kognitivnim sposobnostima i radnim vještinama. Prethodni pokušaji testiranja ove teorije bili su usredotočeni na ulogu formalnih tipova ljudskog kapitala, kao što je obrazovanje (Coleman, 1988. ; prema Wilson i sur., 2020.), ali pojam ljudskog kapitala lako se može proširiti na neformalne kanale učenja kao što je volonterski rad. Kroz svoj volonterski rad ljudi uče teške vještine, poput upravljanja poslom, stolarije ili korištenja softvera, kao i meke vještine poput odnosa s klijentima, dobre komunikacije i timskog rada. (Kamerade, 2015.; prema Wilson i sur., 2020.) Dokazi postojanja ovog mehanizma prilično su uvjerljivi. Uobičajeno je da ljudi kažu da ih je volontiranje naučilo vrijednim poslovnim vještinama i da im se zbog toga poboljšala karijera. (Wilson i sur., 2020.) U nekim slučajevima, volontiranje bi moglo biti jedini način na koji se mogu steći vještine potrebne za povećanje plaće ili prelazak na bolje plaćen posao. (Taylor, 2004. ; prema Wilson i sur., 2020.) Kada rade neplaćeno u organizaciji, volonteri su zapravo na svojevrsnoj „audiciji“ za neku ulogu, dobivajući priliku da potencijalnim poslodavcima pokažu svoju pouzdanost. (Smith, 2010.: 291 ; prema Wilson i sur., 2020.)

Drugi kanal, širenje društvenih mreža, predlaže teorija društvenog kapitala prema kojoj su dobro plaćeni poslovi djelomično posljedica korisnih društvenih veza. Radnici koji su u mogućnosti mobilizirati pravu vrstu osobnih kontakata i od njih dobiti najkorisnije informacije o poslu u prednosti su. Ta prednost može značiti prelazak na bolje plaćeni posao ili dobivanje povećanja plaće od postojećeg poslodavca. (Burt, 2000.; prema Wilson i sur., 2020.) Istraživanja podupiru ideju da volontiranje širi društvene mreže. Volonteri obično imaju veći društveni kapital od nevolontera. Isto tako, imaju više veza s ljudima u zanimanjima i radnim organizacijama osim svojih, pripadaju većem broju udruga, prije svega volonterskih i imaju raznolikije društvene mreže. (Paik i Navarre-Jackson, 2011.)

Treći kanal je signalizacija sposobnosti. Poslodavci često ovise o "signalima" vrijednosti zaposlenika pri određivanju plaća jer nema izravnih i objektivnih mjera, poput onih koje bi mogle ukazivati na motivaciju, pouzdanost, poštenje ili predanost. (Spence, 1973.; prema Baert i Vujic, 2016.) Standardizirano je mišljenje da volonterske aktivnosti signaliziraju sposobnosti. (Bruno i Fiorello, 2016.; prema Baert i Vujic, 2016.) Međutim, postoji mogućnost da volonterski rad poslodavci tumače kao odvratanje pažnje od posla ili nedostatak predanosti poslu ili karijeri. U ovom slučaju postojao bi negativan odnos između volontiranja i prihoda. (Wilson i sur., 2020.)

Većina dokaza iz studija na ovom području pokazuje da zaposlenici blagonaklono gledaju na volontere. LinkedIn, popularna profesionalna mrežna stranica s članovima u više od 135 zemalja, nedavno je dodala polje za članove za popis svojih volonterskih aktivnosti u svojim profilima. Istraživanje koje je sponzorirala organizacija otkrilo je da je 41 % poslodavaca ocijenilo volonterski rad jednako važnim kao i plaćeni rad pri odabiru novih zaposlenika. Jedan od pet nedavnu odluku o zapošljavanju temeljio je na kandidatovom volonterskom radu. (Wilson i sur., 2020.)

Potencijalnim su poslodavcima, u terenskom eksperimentu provedenom 2015.godine poslani parovi fiktivnih prijava za stvarna slobodna radna mjesta koji su bili identični. Jedino po čemu su se razlikovali bio je volonterski rad na jednom od para. Kandidati koji u svom profilu imaju volontiranje imali su 33% veću vjerojatnost da će biti pozvani na razgovor za posao. (Baert i Vujić, 2016.) U istraživanju provedenom 2009. u Ujedinjenom Kraljevstvu više od 70% poslodavaca reklo je da zaposlenici koji volontiraju imaju bolje šanse za povećanje plaće i napredovanje. Neka od ovih istraživanja odnose se na odluke o zapošljavanju, ali nije uvriježeno da je volontiranje manje vrijedno kada je u pitanju dodjela ekonomskih nagrada kao što su bonusi i povišice plaća. Može se očekivati da će se smanjene stope intervjua pretvoriti u smanjenu ponudu poslova i plaća. (Baert i Vujic, 2016.)

Stoga, kanali ili mehanizmi koji povezuju volontiranje sa zaradom konceptualizirani su kao stjecanje same imovine za koju je istraživanje određivanja prihoda pokazalo da je korisna u postizanju veće zarade. Ljudski kapital skreće pozornost na razlike u vještinama vezanim uz posao dok je društveni kapital usmjeren na slabe veze s relativnim strancima koji bi mogli znati za bolje plaćene poslove. Svo to signaliziranje sposobnosti bilježi više simboličnu vezu između volontiranja i zarade ističući način na koji poslodavci povoljno tumače aktivnosti navedene u životopisu. Međutim, ta imovina nema istu vrijednost za sve radnike. (Wilson i sur., 2020.)

I unutar zemlje i prekogranično volontiranje potiče dobro građanstvo. Povećava sudjelovanje građana u društvenom životu i pridonosi dobrobiti zajednice jačanjem osjećaja pripadnosti, sudjelovanja i opće sreće kod ljudi. Volontiranje također povećava otpornost zajednica u smislu kolektivnog kapaciteta za angažiranje i mobiliziranje resursa zajednice za odgovor na promjene i utjecaj na njih. Osjećaj solidarnosti koji promiče volontiranje posebno je važan za prekogranične razmjene. Takve razmjene pomažu u identificiranju s europskim vrijednostima

i idealima. Jedan od dokaza za to su veće stope sudjelovanja na izborima za Europski parlament među bivšim volonterima EVS-a, pojava koja je uočena i među volonterima u zemlji na nacionalnim izborima. Poboljšane razine razumijevanja kultura i društvenih vrijednosti drugih ljudi mogu se proširiti izvan izravno uključenih volontera i obuhvatiti njihove obitelji i prijatelje. Osim toga, zbližavanje starijih i mlađih kroz projekte volontiranja važna je značajka međugeneracijske suradnje i solidarnosti. Društveni utjecaj starijih volontera izmjeren je u studiji Instituta za socijalnu infrastrukturu iz 2010. kako bi se pokazalo da je prijenos volonterskih radnih iskustava među zemljama intenzivniji i vjerojatnije da će se dogoditi ako su sudionici razmjene iskusni volonteri. (Europski parlament, 2015.)

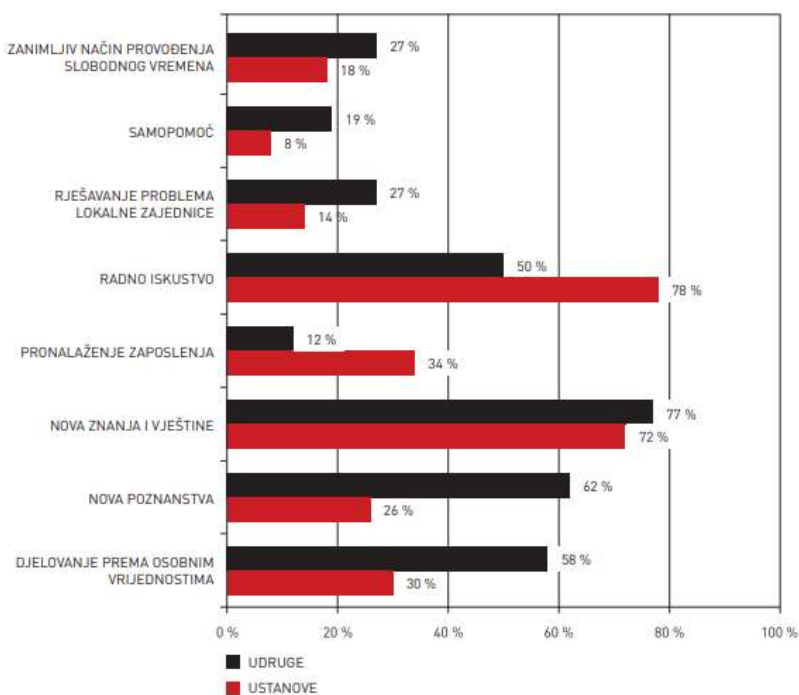
Komisija Brundtland je 1987. godine kreirala pojam 'održivi razvoj' kako bi naglasila da se gospodarski rast ne može nastaviti odvijati nauštrb društvenih i ekoloških čimbenika. Inovativne ekološke inicijative odozdo prema gore oslanjaju se također na doprinos volontera. Postoje mnogi dobrovoljni programi koji značajno doprinose svojim zajednicama u područjima zaštite okoliša i uštede energije. Taj kolektivni učinak navedenih projekata koji uključuju volontere može biti golem. U Ujedinjenom Kraljevstvu je tako 2002. godine bilo približno 350 inicijativa za recikliranje u zajednici povezanih s mrežom *Community Recycling Network* i oko 300 projekata recikliranja namještaja diljem Engleske i Walesa. Volonteri su također uključeni u inicijative za smanjenje ugljika, sadnju i upravljanje šumama, te očuvanje treseta. Program *Power Saver Volunteers* u Austinu ima za cilj rješavanje problema s nedostatkom energije u satima najveće potrošnje budući da većina ljudi hladi domove i obavlja kućanske poslove u slična vremena, rano navečer. Prijavljeni volonteri poduzimaju jednostavne radnje upozorenja u određeno vrijeme kako bi smanjili potražnju i odgodili izgradnju novih postrojenja za proizvodnju električne energije. Te jednostavne radnje mogu biti gašenje nepotrebnih svjetala, odgađanje pranja i sušenja odjeće, kuhanje večere u mikrovalnoj pećnici umjesto na električnom štednjaku, podešavanje temperature termostata ako je moguće za dva do četiri stupnja. Procijenjeno je da ako svih 338.000 rezidencijalnih korisnika u Austinu isključi samo dvije žarulje od 40 W, smanjenje energije bi opskrbilo 3.100 domova. (Wu, 2011.)

	Ljudski kapital (znanje, budž, vještine, stavovi, zdravlje)	Društveni kapital (kooperativniji odnosi među ljudima)	Ekonomski kapital (iskoristi ili troškovi financijske vrijednosti)	Kulturni kapital (lojalna vjerna identiteta i razumijevanje identiteta drugih ljudi)
Volonteri	<ul style="list-style-type: none"> - poboljšani osobni razvoj (samopouzdanje, empatija itd.) - poboljšane prenosive kompetencije (posebno u vezi sa socijalnim uslugama) - poboljšano zdravlje i dobrobit - povećane mogućnosti zapošljavanja (ne samo u sektoru socijalne skrbi) 	<ul style="list-style-type: none"> - širenje osobne društvene mreže - veći osjećaj povjerenja u druge (pojedince i zajednicu) - poboljšane socijalne kompetencije - povećane prenosive vještine - poboljšano zdravlje i dobrobit 	<ul style="list-style-type: none"> - poboljšani pristup obuci za koju bi inače trebali platiti - povećane mogućnosti zapošljavanja i buduća moć zarade 	<ul style="list-style-type: none"> - bolje razumijevanje vlastita identiteta - veće uvažavanje tuđih kultura i interesa - promjena višje prema društvu i aktivnoj ulozi svakog građanina
Ustanova	<ul style="list-style-type: none"> - poboljšani osobni razvoj i vještine zaposlenika - povećana motivacija zaposlenika za razvoj osobnih vještina u polju menadžmenta volonterskog programa - povećano zadovoljstvo i motivacija zaposlenika 	<ul style="list-style-type: none"> - poboljšane organizacijske i radne procedure - veći prihod ustanove - stvaranje radnih mjesta - poboljšanje ljudskih odnosa unutar ustanove - povećanje vidljivosti ustanove 	<ul style="list-style-type: none"> - povećanje financijske vrijednosti aktivnosti organizacije (veći utjecaj za isti trošak) 	<ul style="list-style-type: none"> - usluge bolje odražavaju kulturnu raznolikost unutar zajednice - veća raznolikost u ustanovi
Korisnik	<ul style="list-style-type: none"> - poboljšani osobni razvoj (samopouzdanje, empatija, optimizam) - povećane vještine i sposobnosti - poboljšano fizičko i mentalno zdravlje - veći osjećaj dobrobiti među korisnicima - veći broj korisnika svjestan je volonterskih prilika - veći broj korisnika koji postaju volonteri 	<ul style="list-style-type: none"> - nova prijateljstva, kontakti i mreže - povećanje broja korisnika koji postaju volonteri - povećana svijest o dobrobitima volontiranja - veći uključivanje u lokalne aktivnosti, skupine ili klubove - povećana razina osnažavanja za djelovanje 	<ul style="list-style-type: none"> - poboljšani pristup uslugama koje bi inače trebali kupovati - povećane prilike zapošljivosti zbog novonastajenih vještina i osobnog razvoja 	<ul style="list-style-type: none"> - veći osjećaj pripadnosti skupini i sudjelovanje u kulturi i iskazivanju vrijednosti - bolje razumijevanje kultura i vrijednosti drugih ljudi - više prilika za vježbanje ili iskazivanje pojmova - razvoj poželjnih ponašanja - porast građanskog aktivizma (korisnici mogu postati volonteri)
Zajednica	<ul style="list-style-type: none"> - poboljšane vještine i produktivnija radna snaga - bolji osobni razvoj - povećana razina svijesti lokalne zajednice o lokalnim problemima 	<ul style="list-style-type: none"> - više društvenih mreža - veće povjerenje i sudjelovanje - zajedno surađuje više organizacija 	<ul style="list-style-type: none"> - veća vrijednost za novac u javnim uslugama - povećanje financijske vrijednosti ulaganja (veći utjecaj za jednake troškove) - smanjeno antisocijalno ponašanje 	<ul style="list-style-type: none"> - volontiranje se vrednuje, promovira i provodi u praksi kao model poželjnog ponašanja - u zajednici se promiču nove vrijednosti: solidarnost, ljudsko dostojanstvo, ljudska prava

Slika 7. Utjecaj volontiranja na dionike u svakoj od dimenzija utjecaja

Izvor: Bere, I., Bere, D. i Pinte, C. (2020.) MJERENJE I KOMUNICIRANJE UTJECAJA VOLONTERSKOG PROGRAMA – Priručnik za ustanove socijalne skrbi.

Jedan od boljih pregleda koristi koju volontiranje može stvoriti za samog volontera u percepciji građani Hrvatske daje Ledić (2007.: prema Jurić i sur., 2008.). u istraživanju stavova javnosti o volontiranju u 3 županije i u gradu Zagrebu. U tom istraživanju navodi se kako je bitan izvor motivacije volontera osobno zadovoljstvo koje volonteri naglašavaju da osjećaju pri volontiranju. U tom istraživanju visoko je bilo slaganje s tvrdnjom koja kao izvor motivacije ističe zadovoljstvo rezultatima volonterskog rada. Građani su se osim toga složili i sa tvrdnjama koje su isticale važnost postizanja cilja koji ima volonter, kao i vjera u misiju organizacije, što se može povezati i s djelovanjem u skladu s vlastitim vrijednosnim sustavom.

Slika 8. Percipirana dobit od volontiranja za volontere

Izvor: Jurić, D., Tomanjik, J., MAP Savjetovanja d.o.o. (2008): *Temelji zagrebačkog volonterskog servisa*. Volonterski centar Zagreb, Zagreb

Još jedna činjenica nije zanemariva, a to su financije. Financijska korist nije zanemariva zbog toga što volonteri obavljaju poslove za koje bi organizacija inače nekome morala platiti. (Rijavec i sur., 2019.)

5. EKONOMSKI UTJECAJ VOLONTERSTVA

Ekonomski aspekt nezaobilazan je i vrlo bitan čimbenik oko kojeg se vrte i javni sektor i privatni sektor, država i pojedinci, pa tako njegov utjecaj nije zanemariv ni u pogledu volontiranja. Kroz povijest su se razvili razni načini i instrumenti kako spojiti ekonomiju i volonterstvo odnosno kako izračunati ekonomsku važnost i utjecaj volontera.

Ekonomski utjecaj na volonterstvo je samo još jedan od utjecaja koji ovaj fenomen ima na život u današnjem svijetu. Utjecaj je iznimno značajan, a zapravo je jedan od najvidljivijih koji volontiranje ima, prije svega za pojedinca, a time još veći na društvo. U današnje vrijeme kada se stavlja veliki naglasak na ekonomsku stvarnost, pomoću slike ekonomskog utjecaja koje volontiranje ima, stvara se dobra početna točka koja će pružati važne informacije na temu volontiranja. Jedna od najvažnijih karakteristika volontiranja je da je to neplaćena aktivnosti

što znači da u volontiranju ne postoje novčane transakcije. Upravo zbog te činjenice teže je mjeriti ekonomski utjecaj volonterstva, te je stoga u velikom broju slučajeva ono ignorirano od strane službenih ekonomskih statistika. Jedna stvar je ipak zajednička plaćenom i neplaćenom poslu odnosno volontiranju. Ta zajednička stvar odnosno točka je vrijeme uloženo kako bi se nešto odradilo. Vrijednost tog uloženog vremena može se lako izraziti kroz cijenu rada po satu, takozvanu satnicu, tipičnu za određenu vrstu aktivnosti. To je ujedno i najčešći način kako se razne volonterske aktivnosti mogu izraziti kao ekonomski vrednovane. (Medić, 2021.)

Prilikom pokušaja poopćavanja svih do sada navedenih doprinosa na Europsku uniju, dolazi se do zapreke jer ograničene su informacije o doprinosima koje volontiranje može dati na međudržavnoj razini unutar EU-a. Postoje naznake doprinosa volontiranja na nacionalnoj razini, ali su ekonomski podaci o ekonomskom doprinosu volontiranja u državama članicama raspršeni, dok na razini EU Eurostat ne uključuje podatke o neprofitnom sektoru. (Europski parlament, 2015.)

Alexis de Toqueville je u svojoj studiji o američkoj demokraciji provedenoj 1988. godine vidio dobrovoljno udruživanje kao sredstvo kojim društvo jednakih prikuplja moć za postizanje društvenih ciljeva. On je još tada uvidio i govorio o važnosti udruživanja, i to ne samo trgovačka i industrijska udruženja u kojima svi sudjeluju, već i druga, te se putem isticanja važnosti i govora poput Toquevilleova stvarala potkrijepa za činjenice koje govore kako je vrijednost volonterskih aktivnosti i udruživanja u dolarima danas barem jednaka osobnim darovima u novcu i financijskim sredstvima. (Brown, 1999.)

Za ustanove koje dobivaju i financiraju se od subvencija i donacija sve je važnija mogućnost pružanja dokaza ekonomskih dobiti volontiranja. Iz tog je razloga osmišljen alat koji nudi jednostavnu metodu izračunavanja ekonomskog povrata za novac uloženi u volonterski program odnosno omogućuje izračunavanje vrijednosti koju je volonterski rad generirao za svaki novčić uloženi u volonterski program. Temelji se na formi za evaluaciju ekonomske vrijednosti volontiranja koja se naziva VIVA. Koncept VIVA razvila je Katherine Gaskin 1968. godine. (Bere i sur., 2019.) Model *Volunteer Investment and Value Audit* (VIVA) razvijen je kako bi se istaknula ekonomska vrijednost volonterskog rada kroz procjenu ukupne vrijednosti volontiranja uzimajući u obzir ukupne troškove koje nacionalno društvo troši na svoje volontere u odnosu na ukupnu ekonomsku vrijednost usluge koje su pružili. (Nusrat i sur., 2014.)

Zanimanje za novčane mjere vrijednosti volontiranja je od velikog značaja jer takve mjere također omogućuju lociranje volontiranja u okruženju. Uz njihovu pomoć mogu se mjeriti i uspoređivati vrijednost uloženog vremena u volontiranje sa vrijednošću dobrotvornih novčanih donacija, te vrijednost volonterskog rada u odnosu na proračun vlade za programe osiguranja prihoda. Spomenute mjere mogu i identificirati važne trendove u volonterstvu. Tako je primjenom mjera zaključeno da je širenje računalne tehnologije donijelo više razine produktivnosti u širokom nizu nastojanja, podižući produktivnost volontera zajedno s plaćama. To je bitna razlika između podataka o volonterskim satima i vrijednosti u novcu, jer sati nisu relevantna mjera koja bi ovakav zaključak obuhvatila. (Brown, 1999.)

Da bi se utvrdila ekonomska vrijednost volontiranja, najprije je potrebno procijeniti vrijednost resursa odnosno inputa koji se dodjeljuje volonterskom programu. Glavno pitanje koje je potrebno pitati se u ovom kontekstu je koji troškovi ne bi postojali da u organizaciji nema volontera. Potrebno je za ovu svrhu prikupiti vrijednost svih resursa. Tada se procjenjuju rezultati s ekonomskoga gledišta. Volonterski rad, iako nije plaćeni, ima ekonomsku vrijednost. Modelom VIVA predlaže se izjednačavanje volonterskog rada s pripadajućom pozicijom plaćenog zaposlenika, što omogućuje da se vrijednosti aktivnosti koju realiziraju volonteri pridružuju lako razumljivi broj. To se ovdje odnosi samo na ekonomsku vrijednost jer se dobrobiti uključivanja volontera ne mogu svesti na samo jedan broj. Kad se dobije jedan od ta dva broja, razlika između vrijednosti resursa i rezultata predstavlja ekonomski povrat ulaganja. (Bere i sur., 2019.)

Institut za istraživanje volontiranja objavljuje reviziju vodiča ulaganja i vrijednosti volontera koji organizacijama omogućuje točno mjerenje ekonomskog učinka volontiranja ispitujući njihove pojedinačne situacije. Vodič također procjenjuje satnicu stopa plaće na temelju vrste volonterskog rada koji se poduzima. (The Institute for Volunteering Research, 2014.)

Volonterske organizacije su ključni dionici u ekonomiji njihovog vlastitog prava jer oni su i poslodavci i pružatelji usluga, dodajući ukupnom gospodarskom učinku zemlje smanjujući teret državne potrošnje. Sektor također igra ključnu ulogu u kreiranju uvjeta gdje ekonomija može rasti i razvijati se putem investiranja u ljude kroz treninge, podupirući i poboljšavajući njihove vještine te povećavajući zapošljivost ljudi na marginama tržišta rada. (Wu, 2011.)

Istraživanja volonterskih aktivnosti na individualnoj razini ima važne makromarketinške implikacije jer volonterstvo igra ključnu ulogu u funkcioniranju marketinških sustava. (Lavarie

and Macdonald 2007.; prema Briggs, i sur., 2008.) „*U.S. Department of Labor*“ (2006.; prema Briggs i sur., 2008.) smatra da su volonterske aktivnosti aktivnosti za koje ljudi nisu plaćeni, osim možda troškova, a obzirom da je trošak volonterskog rada malen, vrijednost volonterskog doprinosa društvu ima potencijal da bude mnogo viša od usporediva nastojanja u privatnom ili javnom sektoru.

Kako bi se mogla razumjeti kompleksnost dodjeljivanja vrijednosti volonterskom radu u novcu, potrebno je proučiti na koji način se vrednuje određeni rad na tržištu rada koje dobro funkcionira. Poslodavac koji teži profitu procjenjuje dodatni prihod ostvariv ukoliko se zaposli dodatni radnik. To je najveći iznos koji je poslodavac spreman platiti za dodatni rad. Radnik, s druge strane razmišlja o raznim dostupnim mogućnostima potrošnje vremena i novca. Bez obzira na to koliko sati odradili nisu vrijedniji u drugim poslovima od zarađivanja raspoložive plaće. Stopa nadnice stoga služi izjednačavanju koristi proizašle iz korištenja rada za proizvodnju nečega što potrošači traže s troškovima korištenja tog rada, sve to u smislu onoga čega se radnik odriče da bi radio za plaću. Ovako tržišno određena stopa nadnice označava ekonomski pojam granične vrijednosti rada. (Brown, 1999.)

Obzirom da se u ovom radu priča isključivo o volontiranju, a ne promatramo plaće na tržištima volonterskog rada, problem dodjeljivanja vrijednosti volontiranja u novcu pojavljuje se prvenstveno zbog nedostatka podataka. Tržišta izjednačuju koristi i troškove s marginom, te se tu pojavljuje prilika da se traže podaci o koristima ili troškovima kako bi se procijenila vrijednost volonterskog vremena. Uz pomoć posjedovanja kvalitetnih informacija o aktivnostima koje obavljaju volonteri, moguće je sagledati koliko tržišta plaćaju radnike koji obavljaju slične zadatke, a upravo te vrijednosti čine dobre zamjenske vrijednosti temeljene na koristima za vrijednost volonterskog vremena. Alternativno, moguće je i tražiti podatke o plaćama koje volonteri zarađuju u svom radu za plaću. Obzirom da se tako mjeri vrijednost vremena, to bi moglo stvoriti osnovu za procjenu vrijednosti volonterskog vremena temeljenu na troškovima. (Brown, 1999.)

Bez obzira na sve navedeno, tržišta za volonterski rad i njegove proizvode nisu tako jednostavna. Činjenica da volonteri ne traže plaću, prije svega sugerira da volontiranje proizvodi nešto vrijedno za volontere, a time i za primatelje usluga uz pomoć volontera. Drugo, stopa plaće, kada se dobrovoljni rad koristi za proizvodnju dobara ili usluga koje se pružaju besplatno ili po visoko subvencioniranim cijenama, nije jedina cijena koja nedostaje. Tržišni

signal o vrijednosti te robe ili usluge ne postoji za ljude koji je primaju. Točnije, iako je moguće izmjeriti vrijednost korištenih inputa i usluga ili vrijednost sličnih dobara koje su naručili drugi naručitelji, niti jedno od tog ne odgovara vrijednosti usluga za ljude koji ih primaju. (Brown, 1999.)

Dakle, volontiranje stvara vrijednost za najmanje dvije grupe, volontere i primatelje. No, postoje ograničenja korištenja promatranih tržišnih mjera za vrednovanje pružanja dobara i usluga primateljima koji ne plaćaju njihov trošak ili bar ne u punom iznosu. Sukladno tome, volontiranje je primarno usmjereno na klijente. No, postoje i oni oblici volontiranja kod kojih se mnogo teže kvantificiraju dobrobiti, kao na primjer politički i ekološki aktivizam. Zaključno na sve navedeno, potrebno je razmotriti čitav niz motiva koji nadahnjuju volontere na poklanjanja svog vremena i procjene satnice volontiranja u skladu s tim motivima kako bi se u određenoj, što točnijoj mjeri odredio ekonomski utjecaj volontiranja. (Brown, 1999.)

Kao što je već navedeno, postoji više načina kako pretvoriti uloženo volontersko vrijeme u novčanu vrijednost. Jedan standardni način pretvaranja, koji je sukladan već spominjanom je množenje procijenjenih sati s prosječnom stopom naknade po satu za plaćeni rad. No, ekonomska teorija predlaže alternativnu strategiju vrednovanja prema kojoj se priznaje važnost poreza, pružanja usluga uz pomoć volontera po nižim cijenama od tržišnih i vrijednost volonterskih iskustava koja su stekli sami volonteri. Zaključak tog je da standardna procjena prenaplaćava vrijednost volontiranja za primatelje usluga uz pomoć volontera, ali podcjenjuje ukupnu vrijednost volontiranja kada se uključe koristi koje stječu sami volonteri. (Brown, 1999.)

Dakle, mnoge volonterske aktivnosti mogu se vrednovati kroz cijenu po satu koja je karakteristična za te aktivnosti. Taj spomenuti standardan način pretvaranja i dodavanja vrijednosti u novcu svakom volonterskom satu je ujedno i najčešći pristup mjerenju ekonomskog učinka volonterskih aktivnosti. Sukladno istraživanjima i iz njih dobivenim podacima, volonterski doprinos u novcu iznosi 1.348 bilijuna američkih dolara ukupnoj ekonomskoj vrijednosti svjetske ekonomije. (Salamon, Sokolowski and Haddock, 2011.; prema Medić, 2021.) Taj podatak odnosno iznos je dovoljan da se volonterske aktivnosti stave na 7. mjesto najveće ekonomije svijeta, što dokazuje neupitnu važnost i vrijednost volontiranja u svijetu. Američki neprofitni sektor, koji se oslanja na plaćeni i neplaćeni rad, jedan je od najvećih u svijetu i zauzima značajan dio ekonomske i gospodarske aktivnosti SAD-a i uvelike se oslanja na dobrovoljni rad. U 2000. godini amerikanci su donirali vrijeme koje je bilo

ekvivalentno preko 9 milijuna zaposlenika s punim radnim vremenom u vrijednosti od 239 milijardi dolara. Nefitni sektor SAD-a 2000.godine zapošljava 12,5 milijuna ljudi, što iznosi 9,5 posto svih nepoljoprivrednih radnika u Sjedinjenim Američkim Državama. Poslovni rashodi u 2001. godini za prijavljivanje dobrotvornih neprofitnih organizacija iznosili su 822 milijarde dolara što je oko 8 % američkog BDP-a. Dakle, volontiranje posebno koristi neprofitnim organizacijama i društvu kao cjelini. Uz to, pokazuje se kako će kućanstva s volonterima vjerojatnije donirati novac, i to značajno više od kućanstava bez volontera. Uistinu, kombinirani financijski doprinos volontera društvu je nevjerovatan. Sam broj Amerikanaca koji volontiraju također je zapanjujući. (Peccianti, 2006.) Prema istraživanju stanovništva iz rujna 2004. godine Zavoda za statistiku rada u SAD-u, procjenjuje se da se 64,5 milijuna ljudi odnosno 28,8 % civilnog stanovništva starijeg od 16 godina javilo za volonterski rad samostalno ili putem organizacije između rujna 2003. i 2004. godine. (BLS, 2004.; prema Peccianti, 2006.) Još jedan zanimljiv podatak je da se samo u Sjedinjenim Američkim Državama godišnje oko 8 milijardi radnih sati odrađuje od strane okvirno 61.8 milijuna volontera, što je ekvivalent 162 milijarde američkih dolara. (Medić, Medić and Ebener, 2017.; prema Medić, 2021.) Volonteri u SAD-u godišnje proizvode usluge vrijedne od 113 do 161 milijardi američkih dolara. (Association for Research on Nonprofit Organizations and Voluntary Action, 2010.; prema Wu, 2011.) Prema *Johns Hopkins Center for Civil Society Studies* istraživanju, dobiveni su rezultati koji ukazuju da je volontiranje važnije za filantropske prihode neprofitnih organizacija od darova u gotovini. Tako je, primjerice, od početka 2006. godine do rujna iste te godine, 61.2 milijuna Amerikanaca volontiralo u nekoj od organizacija najmanje jednom, predstavljajući 26.7% populacije koja sudjeluje u volonterskom radu doprinoseći 713 milijuna volonterskih sati zajednici. (Australian Bureau of Statistics, 2007.; prema Briggs i sur., 2008.) Sukladno svemu, zaključivo je da su makroučinci volontera na gospodarstvo Sjedinjenih Država jasno vidljivi i pozamašni. (Roy, 2000.; prema Peccianti, 2006.)

Podaci za Europu govore da 32.1% europske populacije sudjeluje u volonterskom radu što je jednako 4.5 milijuna poslova s punim radnim vremenom (Anheier and Salamon, 1999.; prema Medić, 2021.). Visok ekonomski utjecaj volontiranja vidljiv je i u britanskoj ekonomiji gdje neki autori tvrde da volontiranje toj ekonomiji doprinosi sa 50 milijardi funti što predstavlja 3.5 % godišnjeg britanskog BDP-a. (Haldane, 2014.; prema Medić, 2021.)

Ironmonger je 2002.godine procijenio kako je vrijednost volonterskog rada svakog Australca iz južne Australije u 2000.godini iznosila 4.352 američkih dolara. Tamo je, koristeći ABS podatke dokazano kako su Australci u 2000.godini volontirali 229 milijuna sati. Ukupna vrijednost

australaca iz južne Australije u 2000. godini bila je 4.98 milijardi američkih dolara ili 11.5% njihovog BDP-a. U irskom kontekstu, 2001. godine procijenjeno je da volonterski sektor vrijedi 4.2 milijarde eura, kad je izražen u potpunom doprinosu irskom gospodarstvu. Taj iznos čini 8.6% BDP-a i 9.5% BNP-a, na temelju njihovih rashoda sukladno 2001. godini. Sukladno informacijama koje je dao *Institute for Volunteering Research and Volunteering England*, 2003. godine u Ujedinjenom Kraljevstvu 42% ljudi u Engleskoj i Walesu volontiralo je kroz grupni rad, klub ili organizaciju bar jednom, što je približno 17.9 milijuna ljudi. Nacionalni prosjek njihovog doprinosa iznosi oko 22.5 milijardi funti. Svaki od volontera odradio je 104 sata u 12 mjeseci prije ankete, a ukupni doprinos je bio 1.9 milijardi sati, što je ekvivalent 1 milijuna radnika na puno radno vrijeme. (Wu, 2011.)

Nadalje, već spomenuto istraživanje *Johns Hopkins Center for Civil Society Studies* otkrilo je da prosječan doprinos neprofitnih organizacija BDP-u iznosi 5% diljem 8 različitih zemalja u koje su ubrojena Australija, Belgija, Kanada, Češka, Francuska, Japan. Novi Zeland i Sjedinjene Američke Države, pri čemu volontiranje čini oko četvrtinu tog doprinosa. (Salamon et al. 2007 ; prema Briggs i sur., 2008.)

Također, kroz isto istraživanje pokazalo se kako je oko 140 milijuna ljudi u 37 zemalja bilo uključeno u volonterski rad u godini. Ukoliko bi se ta brojka volontera pretvorila u populaciju države, bila bi to deveta najveća država na svijetu. Isto tako, spomenuta brojka od 140 milijuna volontera predstavlja ekvivalent 20.8 milijuna poslova s punim radnim vremenom. Procjene koje uključuju brojna istraživanja pokazale su da volonteri globalnoj ekonomiji godišnje pridonose sa oko 400 milijardi američkih dolara. Te procjene su dane na temelju podataka o volonterskim satima ili na novčanoj vrijednosti utemeljenoj na plaćama. Taj temelj reflektira koliko bi korisnici volonterskog rada morali platiti angažirajući plaćene radnike umjesto volontera za isti rad. (Wu, 2011.)

Novija studija iz 2013. otkriva da u Portugalu više od milijun građana volontira ili približno 4% ukupnog radnog vremena odrađenog u toj zemlji otpada na volontiranje, što iznosi oko 1% portugalskog BDP-a. Sveučilište Johns Hopkins objavilo je izvješće 2013. s najnovijim nalazima radne snage za implementaciju u zemlji. Za Francusku, udio volontera u ukupnoj radnoj snazi predstavlja 3,2%, što odgovara 1,4% BDP-a zemlje. Doprinos portugalskom BDP-u još je značajniji, s neprofitnim organizacijama koje doprinose sa 7.6% (Europski parlament, 2015.)

Doprinos neprofitnih institucija BDP-u nadmašuje rast ukupnog gospodarstva u tim zemljama, osim u Češkoj. Istraživanja Crvenog polumjeseca sugeriraju da njihovi volonteri doprinose

uslugama u vrijednosti od 1,1 milijarde američkih dolara u srednjoj, južnoj i zapadnoj Europi. Pokazuje da je prosječna godišnja ekonomska vrijednost volontera Crvenog križa i Crvenog polumjeseca u srednjoj, južnoj i zapadnoj Europi 855 američkih dolara po volonteru. (Europski parlament, 2015.)

Podaci specifični za prekogranično volontiranje unutar EU-a nisu dostupni. Pregled je sadržavao značajne razlike u ekonomskoj vrijednosti volontiranja u različitim regijama svijeta. Kulturna razmjena svojstvena prekograničnom volontiranju ima potencijal proširiti horizonte za pojedince, organizacije civilnog društva i društvo u cjelini. Međutim, potrebno je više istraživanja kako bi se razumio utjecaj prekograničnog volonterskog servisa na skupine dionika. Štoviše, iako postoje jasne koristi povezane s prekograničnim volontiranjem unutar EU-a, brojne prepreke onemogućuju ove inicijative da ostvare svoj puni potencijal. (Europski parlament, 2015.)

Još jedno istraživanje odnosno izvor podataka koji govori o ekonomskom utjecaju volontiranja je i izvještaj „Vrijednost volontiranja u Kanadi“ iz 2018. godine koji je objavio informacije da Kanađani koji volontiraju pridonose sa oko 56 milijardi američkih dolara u njihov BDP, a to predstavlja gotovo 2.6% njihove ukupne ekonomske aktivnosti. Neki autori tvrde da su volonterske dobrovoljne usluge vrijedne čak više od dvostruke vrijednosti od usluga pružanih od svih razina vlasti u Australiji. (Bittman and Fisher, 2006.; prema Medić, 2021)

Prikazani podaci dovode do zaključka da volonterstvo ima snažan ekonomski utjecaj diljem cijelog svijeta. No, bez obzira na toliko veliku vrijednost koju volontiranje donosi ekonomiji, ono kao pojava nije mjerena ekonomskim statističkim podacima poput BDP-a, te njegov ekonomski utjecaj nije obuhvaćen ni u jedan državni BDP. (Medić, 2021.)

5.1 Računanje ekonomske vrijednosti volonterskog rada na bazi cijele organizacije

Osim same vrijednosti i ekonomskog, kao i ostalih učinaka volontiranja na pojedinca, važno je isto tako proučavati i ekonomsku važnost i utjecaj volontiranja na organizacije. Jedan od načina kako dokazati ekonomsku vrijednost volonterskog rada u organizacijama je da se izračuna broj cjelogodišnje pozicije s punim radnim vremenom s kojima bi se izjednačili volonterski sati. Kako bi se ta procjena mogla odraditi, razrađuju se tjedni i mjesečni sati radnika u plaćenim radnim pozicijama usporedivima sa onima koji rade volonteri. (Ross, 1994.)

Također, kako bi se odrađeni broj cjelogodišnjih pozicija s punim radnim vremenom približio ekvivalentnu rada volontera u organizaciji potrebno je prije svega procijeniti koliki je ukupan broj volonterskih sati odrađenih unutar organizacije kroz 12 mjeseci. Nakon toga potrebno je podijeliti taj broj s jednom od dobivenih vrijednosti unutar tjednih i mjesečnih sati radnika u usporedivim plaćenim radnim pozicijama koje su gore spomenute. Broj koji se dobije prateći ovaj postupka je broj cjelogodišnje pozicije s punim radnim vremenom koju organizacija uz pomoć volontera pruža zajednici na volonterskoj bazi.

Jedan od primjera vidljiv je na *Ontario Recreational Association* iz Vernona (Ontario) koja ima 33 volontera. Za potrebe navedene organizacije, računala se ekonomska važnost odnosno učinak rada tih 33 volontera na samu organizaciju. Ti volonteri u prosjeku rade 5 sati tjedno na održavanju i treniranju na dva gradska hokejaška terena tijekom 16 tjedana zimi. Od navedenog broja volontera, 6 volontera radi 3 i pol sata na dan kroz 8 tjedana programa ljetnog kampa, a knjigovođa i menadžer su volonteri koji rade 5 sati tjedno kroz cijelu godinu u uredu. Računanje ekonomskog učinka tog rada prikazano je kroz sljedeći izračun:

33 volontera x 5 sati rada x 16 tjedana = 2640 sati

6 volontera x 3.5 sati rada x 8 tjedana = 168 sati

2 volontera x 5 sati rada x 52 tjedna = 520 sati

Kada su dobivene vrijednosti kao što je prikazano u računici, te je vrijednosti potrebno zbrojiti pa se onda dobije zbroj od ukupno 3328 sati volonterskog rada u navedenoj organizaciji kroz godinu. Da bi se dobila vrijednost koliko je radnika na puno radno vrijeme zamijenjeno volonterskim radom, potrebno je dobivene sate podijeliti sa brojem radnih sati jednog radnika zaposlenog na puno radno vrijeme kroz godinu dana. Autor Ross (1994.) je ovdje, za potrebe izračuna, sa stranica Centra za internacionalne statistike izvukao podatak za grad Ontario gdje se navedena organizacija nalazi, te je izvukao podatak da je broj radnih sati u Ontariu jednog radnika na puno radno vrijeme kroz godinu iznosio 1675.2 sata. Podijelivši prethodno dobiven broj radnih sati odrađenih od strane volontera sa tim brojem dobiven je podatak da su volonteri u *Ontario Recreational Association* kroz godinu svojim radom obavili posao 2 radnika na puno radno vrijeme. Točnije, ta organizacija kroz rad svojih volontera daruje gradu Ontariu uslugu jednaku dvama zaposlenicima na puno radno vrijeme. (Ross, 1994.)

Kako bi se pomoću tog izračuna došlo do konkretne ekonomske (novčane) vrijednosti volonterskog rada odnosno informacije koliko bi koštalo, za istu količinu odrađenog rada na

tržištu rada platiti radnika za rad iste vrijednosti, potrebno je procijeniti ukupan broj volonterskih sati odrađenih u organizaciji tijekom prethodnih 12 mjeseci, te taj broj pomnožiti sa vrijednošću odrađenog na tržištu rada obzirom na usporedivu poziciju rada. Dobiveni broj tada predstavlja ukupnu novčanu vrijednost volonterskog rada odnosno koliko bi koštalo da se ta količina posla odradila kroz rad plaćenih radnika. Ross (1994.) je pomoću prethodne računice gdje je dobio ukupan broj odrađenih sati volontera u godini dana u *Ontario Recreational Associationu* napravio izračun gdje je taj broj pomnožen sa prosječnom satnicom za rad prema usporedivoj poziciji na tržištu rada u Ontariu te je dobiven sljedeći podatak.

$3328 \text{ sati rada} \times 17.38 \text{ \$ (američkih dolara) prosječne satnice} = 57.840,64\text{\$}$

Prema dobivenom izračunu se stoga može zaključiti da su volonteri *Ontario Recerational Associationa* doprinijeli svojoj zajednici sa volonterskim radom u vrijednosti od gotovo 58.000 američkih dolara kroz godinu dana. (Ross, 1994.)

Još jedna studija računanja ekonomske vrijednost volontera provedena je 2015.godine, a proveo ju je EPRS (*European Parliamentary Research Service*) pod nazivom „Cross-border volunteering“. Posebnost ove studije je da je ona proučavala vrijednost prekograničnih volontera u Europskoj Uniji. Zbog transnacionalne prirode, prekogranično volontiranje često se smatra bolje organiziranim nego volontiranje na nacionalnoj razini. U principu, prekogranično volontiranje je organizirano unutar volonterske organizacije. Dok volontiranje na nacionalnoj razini može biti odrađivano u slobodno vrijeme, prekogranično volontiranje iziskuje uključenost u punom radnom vremenu, ima poseban vremenski okvir i često ima unaprijed definirane zadatke i odgovornosti. Spomenuta studija se zasniva djelomično na podacima dobivenima od strane Europske volonterske službe (EVS). EVS je jedna od inicijativa Europske Komisije koja se provodila u okviru programa Mladi na djelu 2007. – 2013., a i dalje je aktivna, ali pod okriljem Erasmus+. Uvedena je kako bi se potaknuo osjećaj aktivnog europskog građanstva, solidarnosti i tolerancije među mladim Europljanima kroz neformalno učenje i međukulturalni dijalog, te kako bi potaknuo uključivanje svih mladih ljudi. Program nudi mogućnosti mladima za obavljanje volonterske službe do 12 mjeseci u drugoj zemlji u Europi, a fokusiran je na teme kao što su mladi, sport, socijalna skrb, kulturna baština, umjetnost, civilna zaštita, okoliš, razvojna suradnja. Tako je i nastao pojam prekograničnog volontera. Vrste volonterskog angažmana mogu uključivati usluge u centrima za dnevnu njegu, konzervatorske projekte, kulturne događaje i kazališta, razne vrste klubova, tj. sportskih klubova, klubova za starije osobe itd. Analiza podataka EVS-a od 2007. do 2014. u svim

državama članicama otkriva da Francuska, Njemačka, Italija, Mađarska, Poljska i Španjolska zemlje su u kojima je ugošćeno najviše volontera. Volonterske organizacije iz Francuske, Njemačke, Italije, Poljske, Rumunjske, Španjolske i Velike Britanije poslale su najveći broj volontera na volontiranje u druge države. (Europski parlament, 2015.)

Data from the EVS scheme in selected Member States aggregated for the period 2007-2014 ¹⁷		
Country	Geographical scope	Number of volunteers hosted/sent for the 2007-2014 period
France	EU	Hosted: 3688 Sent: 2083
Germany	EU	Hosted: 4828 Sent: 2512
Italy	EU	Hosted: 2678 Sent: 2054
Hungary	EU	Hosted: 1465 Sent: 763
Poland	EU, mostly Spain, Germany, Poland, France, United Kingdom, Portugal and Romania	Hosted: 1888 Sent: 1947
Romania	EU	Hosted: 719 Sent: 1485
Spain	EU, mostly France, Poland and	Hosted: 3499

Slika 9. broj EVS volontera u odabranim državama

Izvor: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU\(2015\)536370_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU(2015)536370_EN.pdf)

Kao i broj prekograničnih volontera, procjena ekonomskog doprinosa volontera je ključna za procjenu utjecaja povezanih sa barijerama. Kako bi to bilo učinjeno, studija „Cross-border volunteering“ koristila je pristup „zamjenskog troška“ prema *International Labour Organisational's Manual*, priručniku koji sadrži opise mjerenja volonterskog rada. Ta je već spominjana metoda koja procjenjuje vrijednost volonterskog rada analizirajući koliko bi koštalo zaposliti nekog da radi rad koji volonteri obavljaju bez novčane naknade.

Kao što je već u radu spominjano, za implementiranje pristupa zamjenskog troška potrebno je znati okviran broj odrađenih volonterskih sati tijekom određenog perioda, u slučaju ove studije svih EU prekograničnih volontera, te prosječnu satnicu za procjenu vrijednosti tih sati.

	Hourly wage	Hourly wage + 25% overhead costs
Social sector ¹¹⁶ (applied to valuation of volunteering work and to calculate administrative costs for volunteer organisations)	EUR15	EUR19
Public Authorities at local level ¹¹⁷ (civil servants working at the local level: provision of information and basic services to citizens)	EUR17	EUR22
Member State Authorities ¹¹⁸ (civil servants working at Ministry level: liaison with EU-level authorities)	EUR33	EUR41
EU level authorities ¹¹⁹ (officials working at EU institutions)	EUR54	EUR67

Slika 10. Prosjek satnica u različitim sektorima

Izvor: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU\(2015\)536370_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU(2015)536370_EN.pdf)

Prema anketi dionika, većina prekograničnih volontera nastoji posvetiti puno radno vrijeme svom zadatku. Za potrebe izračuna, pretpostavilo se da je to slučaj kod svih prekograničnih volontera. Dostupni podaci o duljini prekograničnog volontiranja otkrivaju da većina prekograničnih volontera ostaje između 6 i 12 mjeseci na svojim praksama. Kako bi se uzela u obzir znatna razina neizvjesnosti koja proizlazi iz nedostatka točnih informacija u tom pogledu, studija je opisala tri scenarija za prosječno trajanje staža: 6 mjeseci, 9 mjeseci i 12 mjeseci. Uz pretpostavku punog radnog vremena i 7000 prekograničnih volontera, godišnji vremenski doprinos prekograničnih volontera procjenjuje se u rasponu između 5,8 milijuna i 11,7 milijuna sati, odnosno izraženo u satima individualno, između 840 i 1680 sati po volonteru ovisno o scenariju. Obzirom na nedostatak detaljnih informacija o razini vještina i specifičnim zadacima koje obavljaju prekogranični volonteri, za procjenu vrijednosti rada prekograničnih volontera korištena je prosječna plaća radnika u socijalnom sektoru u EU. Ovaj je pristup u skladu s preporukom Ujedinjenih naroda „Priručnik o neprofitnim institucijama u sustavu nacionalnih računa”. Podaci Eurostata pokazuju da su prosječne godišnje bruto plaće u sektoru 'zdravstvene i socijalne djelatnosti' iznosile 25.000 eura po radniku u 2010. godini. Naravno, ti iznosi variraju od zemlje do zemlje i postoje značajne razlike između zemalja EU-15 i EU-28. Za procjenu plaće po satu u društvenom sektoru potrebno je prosječnu godišnju plaću podijeliti s ukupnim brojem odrađenih sati. Prema statistici OECD-a, prosječni godišnji stvarno odrađeni sati po radniku u EU iznosili su 1.679 sati u 2012. godini, što ukazuje da je prosječna bruto plaća po radniku u društvenom sektoru oko 15 eura po satu odnosno 21 euro po satu u slučaju EU -15 zemalja. U studiji je u obzir uzet iznos koji se odnosi na prosjek u zemljama EU-28. Kada su svi ti podaci dostupni, ukupna godišnja ekonomska vrijednost prekograničnih volonterskih

aktivnosti u EU-u dobiva se množenjem procijenjenog ukupnog broja sati koje godišnje volontiraju prekogranični volonteri s procijenjenom prosječnom godišnjom plaćom radnika u društvenom sektoru. Vrijednosti dobivene u ovoj studiji kreću se između 88,2 i 176,4 milijuna eura godišnje, ili ukoliko se ta vrijednost iskaže po volonteru ona bi iznosila između 12.600 eura i 25.200 eura godišnje. (Europski parlament, 2015.)

Concept	Economic contribution		
	6 months p.a.	9 months p.a.	12 months p.a.
Estimated number of hours volunteered per year by EU cross-border volunteers	5,880,000 hours/year	8,820,000 hours/year	11,760,000 hours/year
Estimated number of cross-border volunteers	7,000		
Estimated average annual hours volunteered per cross-border volunteer	840 hours/year	1,260 hours/year	1,680 hours/year
Estimated average hourly gross earnings per worker in the social sector	EUR15/hour		
Average annual gross earnings per worker in the social sector	EUR25,000/year		
Average annual hours actually worked per worker	1,680 hours/year		
Estimated annual economic value of cross-border volunteering activities in the EU	EUR88,200,000	EUR132,300,000	EUR176,400,000
Estimated annual economic value of cross-border volunteering activities per volunteer in the EU	EUR12,600	EUR18,900	EUR25,200

Slika 11. Prikaz kalkulacija ekonomske vrijednosti EU prekograničnih volonterskih aktivnosti
Izvor: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU\(2015\)536370_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU(2015)536370_EN.pdf)

5.2 Ekonomski utjecaj volontiranja u Hrvatskoj

U sklopu poziva iz ESF fondova pod nazivom „Podrška organizatorima volontiranja za unaprjeđenje menadžmenta volontera i provedbu volonterskih programa“ sa početkom u 2016. godini u Hrvatskoj je prijavljeno i provedeno 38 projekata, u partnerstvu sa 81 udrugom, 70 odgojno obrazovnih ustanova, 14 ustanova iz zdravstva i socijalne skrbi i 4 jedinice lokalne i područne samouprave. U provedbi svih aktivnosti u sklopu projekata sudjelovalo je 6.163 učenika osnovnih i srednjih škola, te 2479 volontera koji su odradili 99.841 volonterskih sati na društveno korisnim aktivnostima, a ukupna vrijednost njihovog volonterskog rada iznosila je 3.294.753,00 kuna. Kroz sve te projekte dodijeljeno je ukupno 33,8 milijuna kuna bespovratnih sredstava. Dakle, ukupna vrijednost rada volontera jednaka je 10% ukupno dodijeljenih sredstava za 38 projekata.

Od svih provedenih projekata, važno je izdvojiti dva projekta „Volontiramo i mi“ te „Q25 – Jačanje sustava volontiranja u ruralnim zajednicama središnje Hrvatske“ tijekom kojih su volonteri odradili preko 23 000 volonterskih sati. (Vlada Republike Hrvatske – Ured za udruge, 2017.)

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike objavilo je za 2020. godinu kako je više od 1500 organizatora dostavilo izvješća o organiziranom volontiranju za prethodnu godinu, a u njemu je sudjelovalo više od 64.000 volontera. Ti volonteri izdvojili su ukupno 3 043 954 sati u korist obavljanja volonterskog rada. Vrijednost takvog društvenog angažmana je neprocjenjiva, no ukoliko se njihov doprinos želi izraziti u novcu, tada se dobije podatak kako su volonteri u Hrvatskoj 2019. godine poklonili oko 100.500.000,00 kuna odnosno volonterski rad u toj vrijednosti. Kako bi se promovirala i podigla svijest o važnosti volontiranja spomenuto ministarstvo od 2009. godine sufinancira rad volonterskih centara, a to čini putem natječaja za projekte i programe udruga. Tako je 2020. godine sufinanciran rad 4 regionalna i 28 lokalnih volonterskih centara diljem Hrvatske i jedne mrežne organizacije volonterskih centara u ukupnom iznosu od 3.600.000,00 kuna. U narednom periodu nastavlja se podrška akcija udruga poput manifestacije „Hrvatska volontira“ i „72 sata bez kompromisa“, koje u kratkom vremenu okupe veliki broj volontera diljem Hrvatske i šalju snažnu poruku o značaju volonterskog rada. (Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, 2020.)

6. ZAKLJUČAK

Vrlo je vjerojatno da će volonterski rad u budućnosti postati još važniji resurs za zaposlenike koji traže povećanje plaće ili bolje plaćen posao nego što je to danas, i to ne samo zbog činjenice da su informacije o osobnim životima radnika postale transparentnije u doba društvenih medija, otvarajući prozor aktivnosti kao što je volonterski rad da bude promatrana i ocijenjena od strane suradnika i nadređenih, nego i zbog činjenice koliko i kako volonterski rad utječe na pojedinca, zajednicu, ali i kakav utjecaj može imati na organizacije (Rodell & Lynch, 2016).

Postoji mnogo teza i tema povezanih s odnosom između volontiranja i zarade koje se sve aktivnije istražuju, a mogle bi se i dodatno istražiti. Već postoje dokazi da volonterski rad u srednjoj školi i na fakultetu pozitivno utječe na status i zaradu na prvom poslu, što zauzvrat ima

pozitivan utjecaj na plaće kasnije u životu, a to je već samo po sebi teza koja pridonosi važnosti i potiče na razmišljanje o volontiranju. (Astin et al., 1998; Ballard et al., 2018)

Bitno je zaključiti da osim ekonomskih, volontiranje ima i bitne socijalne i druge pozitivne utjecaje na dobrobit i zdravlje pojedinaca uključenih u volontiranje i da je volonterski rad danas jedna od vodećih grana ekonomije i gospodarstva, te se baza volontiranja i učinci šire i zahvaćaju sve veći broj aspekata i domena života ljudi do kojih ono dopire.

Kroz ovaj rad potvrđena je osnovna teza kako je volonterski rad sve prisutniji u Republici Hrvatskoj i u svijetu što nam ukazuje i kako raste njegova važnost. Tome u prilog govore prikazane činjenice kako od 26 zemalja svijeta, njih 15 od početka stoljeća pa sve do danas ima trend povećanja volontiranja, a samo kod jedne je vidljiv trend smanjenja volontiranja. Svi pokazani parametri, poput onih koje je uz istraživanja prikazana 2016. iznio Europski parlament pokazuju da je u posljednjih desetak godina došlo do općeg povećanja broja aktivnih volontera i volonterskih organizacija u Europskoj uniji. Također kroz rad je pobrojan značajan broj dokaza o povoljnim utjecajima volonterstva za pojedinca, kao što su razvoj socijalne mreže i upoznavanje novih ljudi koje može doprinijeti mogućnosti mobilizacije prave vrste osobnih kontakata i konačno pridonijeti čak i prelasku na bolje plaćeni posao ili povećanju plaće. Također, kao što je i naglašeno, volontiranje utoliko pozitivno pridonosi zdravlju pojedincu da može imati dugoročne pozitivne posljedice čak i na produljenje života pojedinca jer pomaže kod depresije kojoj su u današnjici, što uzorkovano ubrzanim tempom života, što COVID-19 i njegovim posljedicama, izloženi više-manje svi. Svi ti nalazi potvrđuju drugu iznesenu hipotezu, odnosno povećanje pozitivnih doprinosa volontiranja na pojedince. Svi ostali nalazi isto tako potvrđuju i navedenu hipotezu kako je broj aktivnih volontera u stalnom porastu u većini država Europe i svijeta, te hipotezu kako volonterstvo ima direktna utjecaj na ekonomije država. Sve navedene i prikazane brojke poput onih da 32.1% europske populacije sudjeluje u volonterskom radu govore u prilog tome. Tih 32.1% može se izjednačiti sa 4.5 milijuna poslova s punim radnim vremenom koje bi, da nema volontera neki plaćeni radnici morali odraditi. Također izneseni postoci o udjelima kojima volonterski rad pridonosi u ukupnom postotku BDP-a nekih države, kao na primjer s početka stoljeća u Irskoj 8.6%, govore kolika je samo važnost volonterstva za svaku državu Europe i svijeta, za sve grane, tako i za ekonomiju.

Jedina hipoteza koja nije potvrđena je ona koja ide u smjeru promicanja važnost volonterstva od strane neprofitnih organizacija u Hrvatskoj zbog nedostatka istraživanja koja su provedena upravo na tu temu, a i ona koja jesu provedena imaju nedostatak informacija zbog vrlo malog broja uključenih organizacija u samo istraživanje. To je pokazano na primjeru istraživanja „Volonterstvo u gradu Zagrebu“ u kojem je od 88 odabranih sudjelovalo svega 19 poduzeća i

pokazano je da se volonterski angažman zaposlenika ne potiče jer se ne promatra kroz prizmu društveno odgovornog poslovanja tvrtki. Međutim, hipoteza nije u potpunosti opovrgnuta jer ipak je dokazano da svaka peta tvrtka koristi volontiranje kao dodatno vrednovanje pri selekciji novih zaposlenika i time promiče volonterstvo u Republici Hrvatskoj.

Dakle, uz potvrdu hipoteza, za kraj se može donijeti konačan zaključak da iako volonterstvo nije uključeno u monetarne transakcije i nije vođeno novčanim nagradama, svi iskazani podaci pokazuju da ono zauzima vrlo važno mjesto u današnjoj ekonomiji i da je njegov učinak neosporiv i izniman.

7. LITERATURA

- 1) Baert, S., & Vujić, S. (2016). Immigrant volunteering: a way out of labour market discrimination?. *Economics Letters*, 146, 95-98.
- 2) Ballard, C., Corbett, A., Orrell, M., Williams, G., Moniz-Cook, E., Romeo, R., ... & Fossey, J. (2018). Impact of person-centred care training and person-centred activities on quality of life, agitation, and antipsychotic use in people with dementia living in nursing homes: A cluster-randomised controlled trial. *PLoS medicine*, 15(2), e1002500.
- 3) Begović, H. (2006). O volontiranju i volonterima/kama. *Zagreb: Volonterski centar*.
- 4) Bere, I., Bere, D. i Pintea, C. (2020.) MJERENJE I KOMUNICIRANJE UTJECAJA VOLONTERSKOG PROGRAMA – Priručnik za ustanove socijalne skrbi. Preuzeto s: <http://www.volonterski-centar-ri.org/wp-content/uploads/Mjerenje-i-komuniciranje-utjecaja-E-publikacija-4.pdf> (08.12.2022.)
- 5) Blaži, A., & Uljančić, S. (2021). Utjecaj Covid-19 pandemije na mentalno zdravlje primalja. *Primaljski vjesnik*, (31.), 1-39.
- 6) Brajdić Vuković, M., Ančić, B., & Domazet, M. (2014). Podrška: trajni učinak ili poticajni trenutak?: društveni i gospodarski učinci podrški Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva: znanstvena studija u povodu desetogodišnjice osnutka Nacionalne zaklade.
- 7) Briggs, E., Peterson, M., & Gregory, G. (2008, June). Toward a better understanding of volunteering in the citizen sector of the economy: Explaining volunteers' pro-social attitudes. In *THE 33 rd ANNUAL MEETING OF THE MACROMARKETING SOCIETY 2008* (p. 304).

- 8) Brown, E. (1999). Assessing the value of volunteer activity. *Nonprofit and voluntary sector quarterly*, 28(1), 3-17.
- 9) Čulum, B. (2008). Zašto i kako vrednovati volontiranje. *Zagreb: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti*.
- 10) Etički kodeks volontera - https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_05_55_1915.html
- 11) Europski parlament (2015.): Cross-border Volunteering. Preuzeto s: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU\(2015\)536370_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU(2015)536370_EN.pdf) (19.01.2023.)
- 12) Europski parlament (2016.): Volunteering in EU; At a glance. Preuzeto s: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/589841/EPRS_ATA\(2016\)589841_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/589841/EPRS_ATA(2016)589841_EN.pdf) (20.01.2023.)
- 13) Forčić, G. (2007). Volonterstvo i razvoj zajednice. Sudjelovanje građana u inicijativama u zajednici. Istraživanje uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad. *Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva Smart*.
- 14) Galović, R. (2011). Pravni i sociološki aspekti volontiranja u civilnom sektoru. *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*, 45(91), 45-64.
- 15) GHK (2010.): VOLUNTEERING IN THE EUROPEAN UNION. Preuzeto s: https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf (20.01.2023.)
- 16) Glavinić, J. (2017). *Utjecaj marketinških aktivnosti na motivaciju mladih za volontiranje* (Doctoral dissertation, University of Split. Faculty of economics Split.
- 17) Grad Zagreb (2017.): Pravni okvir za volontiranje u Republici Hrvatskoj. Preuzeto s: <https://www.zagreb.hr/pravni-okvir-za-volontiranje-u-republici-hrvatskoj/19528> (18.12.2022.)
- 18) Ibrahimović, A. (2013). Usporedba prakse volontiranja u Hrvatskoj i Sloveniji. *Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb*.
- 19) Jones, K. S. (2006). Giving and volunteering as distinct forms of civic engagement: The role of community integration and personal resources in formal helping. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 35(2), 249-266.
- 20) Jurić, D., Tomanjik, J., MAP Savjetovanja d.o.o. (2008): *Temelji zagrebačkog volonterskog servisa*. Volonterski centar Zagreb, Zagreb

- 21) Kralj, V., Sekulić, K., Šekerija, M., Ćorić, T., Tomić, B., Stevanović, R., & Jelavić, M. (2013). Kardiovaskularne bolesti u republici hrvatskoj. *Zagreb: Hrvatski zavod za javno zdravstvo i Ministarstvo zdravlja Republike Hrvatske*, 1-30.
- 22) Medić, R. (2021). *THE ROLE OF VOLUNTEERING IN REMOTE COMMUNITIES The Exploration of Intrinsic Motives and Social and Economic Benefits of Volunteering* (Doctoral dissertation, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek. Doctoral studies).
- 23) Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike (2020.) Volonteri prošle godine izdvojili više od tri milijuna svojih sati za pomaganje drugima - ministar Josip Aladrović uručio Državne nagrade najboljima. Preuzeto s: <https://mrosp.gov.hr/vijesti/volonteri-prosle-godine-izdvojili-vise-od-tri-milijuna-svojih-sati-za-pomaganje-drugima-ministar-josip-aladrovic-urucio-drzavne-nagrade-najboljima/12131> (05.01.2023.)
- 24) Musick, M. A., & Wilson, J. (2003). Volunteering and depression: The role of psychological and social resources in different age groups. *Social science & medicine*, 56(2), 259-269.
- 25) Nacrt za europsko volontiranje 2030 (2021.). Preuzeto s: <https://www.docdroid.net/dWkEVWf/nacrt-za-europsko-volontiranje-2030-pdf> (12.11.2022.)
- 26) Nusrat Haque, S., Hasan, K. i Ferdowsy, S. (2014.): Volunteer Investment and Value Audit (VIVA). Preuzeto s: <https://bdrcs.org/volunteer-investment-and-value-audit-viva-2014/> (29.11.2022.)
- 27) Paik, A., & Navarre-Jackson, L. (2011). Social networks, recruitment, and volunteering: Are social capital effects conditional on recruitment?. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 40(3), 476-496.
- 28) Pavičić, J., & Previšić, J. (2003). *Strategija marketinga neprofitnih organizacija*. Masmedia, Zagreb.
- 29) Peccianti, C. (2006). *A Monetary Benefit to Volunteering? A Look at the Association Between Formally Volunteering and Wages* (Doctoral dissertation).
- 30) Pravilnik o državnoj nagradi za volontiranje (NN 106/07)
- 31) Pravilnik o sadržaju izvješća o obavljenim uslugama i aktivnostima organizatora volontiranja (NN 101/08).

- 32) Rijavec, M., Jurčec, L. & Pavlović, V. (2019.): Školski volonteri: dobrobiti volontiranja u školama. Preuzeto s: https://www.fso.hr/wp-content/uploads/2019/05/2019_skolskivolonteri_publikacija.pdf (29.11.2022.)
- 33) Rodell, J. B., & Lynch, J. W. (2016). Perceptions of employee volunteering: Is it “credited” or “stigmatized” by colleagues?. *Academy of management Journal*, 59(2), 611-635.
- 34) Ross, D. P. (1994). *How to estimate the economic contribution of volunteer work*. Ottawa: Voluntary Action Directorate, Department of Canadian Heritage.
- 35) The Institute for Volunteering Research (2014.). Calculating volunteer costs. Preuzeto s: <https://www.bhcommunityworks.org.uk/wp-content/uploads/2015/09/Calculating-volunteer-costs.pdf> (18.12.2022.)
- 36) Vidović, T. (2009.): VOLONTERSTVO U HRVATSKOM DRUŠTVU: percepcija i budućnost volontiranja. Preuzeto s: [http://www.vcz.hr/userfiles/PERCEPCIJA%20i%20BUDU%C4%87NOST%20VOLONTIRANJA_Vidovic%20Tea\(1\).pdf](http://www.vcz.hr/userfiles/PERCEPCIJA%20i%20BUDU%C4%87NOST%20VOLONTIRANJA_Vidovic%20Tea(1).pdf) (19.12.2022.)
- 37) Vlada Republike Hrvatske – Ured za udruge (2017.): PODRŠKA ORGANIZATORIMA VOLONTIRANJA ZA UNAPRJEĐENJE MENADŽMENTA VOLONTERA I PROVEDBU VOLONTERSKIH PROGRAMA. Preuzeto s: https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/UserFiles/File/Projekti_ESF%20Volonterstvo.pdf (27.11.2022.)
- 38) Wilson, J., Mantovan, N., & Sauer, R. M. (2020). The economic benefits of volunteering and social class. *Social Science Research*, 85, 102368.
- 39) Wu, H. (2011). Social impact of volunteerism. *Points of Light Institute*. Retrieved February, 2, 2016.
- 40) Zakon o volonterstvu (NN 58/07, 22/13, 84/21 – pročišćeni tekst)
- 41) Zrinščak, S., Lakoš, I., Handy, F., Cnaan, R., Brudney, J. L., Haski-Leventhal, D., ... & Yamauchi, N. (2012). Volontiranje studenata u Zagrebu u komparativnom kontekstu. *Revija za socijalnu politiku*, 19(1), 25-48.
- 42) Žitnik, E., Barbarić, Đ., Milinković, D., & Ivelja, N. (2007). Volontiranje, stavovi i praksa–rezultati istraživanja. *Split: Udruga Mi, Udruga Most*.

SLIKE

Slika 1. Vrste volontiranja građana Republike Hrvatske prema intenzitetu i trajanju u 2005.godini - Izvor: Jurić, D., Tomanjik, J., MAP Savjetovanja d.o.o. (2008): *Temelji zagrebačkog volonterskog servisa*. Volonterski centar Zagreb, Zagreb

Slika 2. Ustanove i udruge: oblici neplaćenog rada u 2006.godini. - Izvor: Jurić, D., Tomanjik, J., MAP Savjetovanja d.o.o. (2008): *Temelji zagrebačkog volonterskog servisa*. Volonterski centar Zagreb, Zagreb

Slika 3. Udio rada vanjskih volontera u prosječnom broju neplaćenih radnih sati tjedno - Izvor: Jurić, D., Tomanjik, J., MAP Savjetovanja d.o.o. (2008): *Temelji zagrebačkog volonterskog servisa*. Volonterski centar Zagreb, Zagreb

Slika 4. Tjedni prosjek broja neplaćenih radnih sati u ustanovama - Izvor: Jurić, D., Tomanjik, J., MAP Savjetovanja d.o.o. (2008): *Temelji zagrebačkog volonterskog servisa*. Volonterski centar Zagreb, Zagreb

Slika 5. Postotak aktivnih volontera u EU 2006. – Izvor: GHK (2010.): VOLUNTEERING IN THE EUROPEAN UNION. Preuzeto s: https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf (20.01.2023.)

Slika 6. Struktura uzroka smrti prema skupinama bolesti u Hrvatskoj u 2021.godini
Izvor : https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2022/11/Bilten__Umrli-_2021-1.pdf

Slika 7. Utjecaj volontiranja na dionike u svakoj od dimenzija utjecaja - Izvor: Bere, I., Bere, D. i Pintea, C. (2020.) MJERENJE I KOMUNICIRANJE UTJECAJA VOLONTERSKOG PROGRAMA – Priručnik za ustanove socijalne skrbi.

Slika 8. Percipirana dobit od volontiranja za volontere - Izvor: Jurić, D., Tomanjik, J., MAP Savjetovanja d.o.o. (2008): *Temelji zagrebačkog volonterskog servisa*. Volonterski centar Zagreb, Zagreb

Slika 9. broj EVS volontera u odabranim državama -

Izvor: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU\(2015\)536370_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU(2015)536370_EN.pdf)

Slika 10. Prosjek satnica u različitim sektorima

Izvor: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU\(2015\)536370_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU(2015)536370_EN.pdf)

Slika 11. Prikaz kalkulacija ekonomske vrijednosti EU prekograničnih volonterskih aktivnosti
Izvor: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU\(2015\)536370_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536370/EPRS_STU(2015)536370_EN.pdf)

TABLICE

Tablica 1. Broj i postotak volontera sukladno nacionalnim istraživanjima - Izvor:
https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf

Tablica 2. Razina - trend volontiranja diljem Europske unije - Izvor:
https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf

Tablica 3. Kretanje trenda volontiranja početkom 21.stoljeća - Izvor:
https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf